

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Bc. Dita Těšínská

Asijská kuchařka

Olomouc 2019

vedoucí práce: PaedDr. Taťána Šteiglová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou diplomovou práci vypracovala sama s použitím literatury a zdrojů uvedených v tomto dokumentu.

V Olomouci dne .....

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní PaedDr. Taťáně Šteiglové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za všestrannou pomoc, laskavý přístup, množství cenných a inspirativních rad a zároveň za velkou trpělivost s obdivuhodnou ochotou. Obrovské poděkování patří také mé rodině a přátelům, bez kterých bych tuto práci nemohla dokončit.

Obsah

Úvod	5
Teoretická část.....	6
1. Asijská kultura a její kuchyně	6
1.1. Úvod do problematiky	6
1.2. Asijské potravinové kultury.....	7
1.3. Základní chutě.....	8
1.4. Japonská kuchyně.....	10
1.5. Stolování	11
1.6. Tajemství japonské spížírnny	13
1.7. Základní nástroje v japonské kuchyni	14
1.8. Jak vypadá japonský jídelníček.....	15
1.9. Nápoje	17
1.10. Kimono	19
2. Výšivka a vyšívání	21
2.1. Výšivka a její využití.....	21
2.2. Náhled do historie vyšívání	22
2.3. Výšivka v lidovém prostředí	24
2.4. Nástěnné kuchařky	27
2.5. Stručně o vyšívacích technikách	29
2.6. Několik slov k materiálu a přízím	32
2.7. Současná výšivka.....	34
Praktická část.....	51
1. Myšlenka	51
2. Realizace.....	52
3. Realizace jednotlivých prací	54
Didaktická část	66
Závěr.....	75
Seznam použitých zdrojů.....	76
Seznam použitých obrázků.....	78
Anotace.....	80

Úvod

K textilním technikám jsem měla blízký vztah už od mala, díky své mamince, která mne vedla k ručnímu vyšívání, šití oblečků na panenky, a později i k šití na stroji. Myslím si, že právě to mne přivedlo ke studiu na oděvní škole, kde jsem se zajímala o návrhářství oděvů, a později ke studiu návrhářství obuvi a módních doplňků na uherskohradištské Uměleckoprůmyslové škole. Už při svých návrzích obuvi, jsem se inspirovala folklorem a ráda jsem využívala ruční vyšívku.

Při studiu na vysoké škole jsem si vyzkoušela rozmanitost textilních technik a zjistila jsem, že vyšívka nemusí být jen jakýmsi zdobným prvkem, ale může fungovat i jako prostředek k výtvarnému vyjádření.

Moje diplomová práce s názvem *Asijská kuchařka*, je inspirována japonskou kuchyní a nástěnnými kuchařkami našich prababiček, a je tvořena technikou ručního vyšívání.

Textová část je doprovodem k praktické práci. V úvodu textové části je mým cílem zaměřit se na Asijskou kulturu. Z Asijských potravinových kultur mám nejraději japonskou kuchyni, proto se jí chci dále více věnovat. Do této části chci použít pouze svou vlastní fotografickou dokumentaci. V další části se zajímám o vyšívku, o její historický vývoj, o vyšívací techniky a materiály, které se k ruční vyšívce používají. Jelikož pocházím z jižní Moravy, z Uherského Hradiště – srdce Slovácka, kde tradice lidového vyšívání stále přežívá, je mi lidová vyšívka velmi blízká a také právě ona mne přivedla k myšlence inspirovat se nástěnnými kuchařkami. Jejich historií se chci věnovat v další části. V poslední části textu bych se ráda zaměřila na současnou podobu vyšívky a mé oblíbené umělce, kteří s ruční vyšívkou pracují.

Cílem praktické práce je vytvořit technikou ručního vyšívání soubor prací, inspirovaných japonskou kulturou a nástěnnými kuchařkami. Tvorba těchto ručně vyšívaných prací, bude popsána v praktické části této diplomové práce, od počáteční myšlenky, až po samotnou realizaci.

V projektu didaktické části se věnuji možnostem rozmanitosti výtvarných technik v rámci jednotného tématu.

Teoretická část

1. Asijská kultura a její kuchyně

1.1. Úvod do problematiky

Určitě každý z nás někdy potkal skupinku asijských turistů s fotoaparáty, jak nadšeně chodí po památkách. Přiznám se, že jsem se tomu dříve trochu posmívala a říkala si, jak jsou „zvláštní“. Ano, Asiaté jsou opravdu zvláštní a podivuhodný národ, ale zároveň pozoruhodný a velmi zajímavý. Na svém Erasmus pobytu v Mnichově jsem se seznámila s asijskými studenty z Japonska, Číny a Singapuru, a svůj dřívější názor na tuto kulturu jsem změnila. Uvědomila jsem si, že jejich láska k cestování, ke krásám architektury, umění, a především jídlu, je vlastně úžasná. Možná z důvodu toho, jak to mají ve svých zemích těžké, co se týče přelidnění a nedostačujících prostor k bydlení, milují cestování po své zemi a celém světě. Nejvíce mají rádi Evropu a jejich nadšení z poznávání je pro ně uspokojující. Vyhledávají jednoduchou, ačkoliv krásnou, estetiku v každém aspektu jejich života. A když jim ukážete vaše výtvarné práce a oni jsou tak nadšení, že vás donutí namalovat jim ihned něco na památku, tak je ani nemůžete nemilovat. S těmito studenty jsme strávili krásný společný čas, jezdili jsme na výlety, pravidelně jsme se navštěvovali, povídali si o dobrém i zlém v jejich zemích, hráli nejrůznější hry, zpívali karaoke a také si vzájemně vařili.

U nás v Evropě jsou cesty za krásami, dobrodružstvím a chuťovými zážitky Asie stále oblíbenější. Toužíme po bohaté chuti vietnamských závitků, sbíhají se nám sliny na thajskou polévku *Tom Kha*, i na lahodné japonské *sushi*. Možností, jak si můžeme rozšířit své obzory, je dnes velká spousta. Celá řada asijských kuchařek, internetových stránek a *blogů*, nás mohou naučit něco nového, ukazují nám bohaté chutě a báječné pokrmy kuchyně, kterou mnozí znají jen z asijských restaurací a bister.¹

---

¹ chefshop. www.chefshop.cz. [Online] [Citace: 14. 3 2019.] <https://www.chefshop.cz/blog/prinese-asijska-kultura-nove-zvyky-ve-stolovani/>.

obr. 1 S mými asijskými kamarády. Foto: Dita Těšínská

1.2. Asijské potravinové kultury

V Asii jsou mnohé tradice stejné, různé kultury si však vytvořily své vlastní etnické kuchyně, zahrnující historii a životní prostředí.² Internetový magazín *blogapetit.cz* uvádí, že mají antropologové tendenci identifikovat tři hlavní kategorie asijských potravinových kultur, které se vyvíjely po staletí, a i když se v některých částech překrývají, zachovaly si unikátnost.³

První z nich je známý jako styl jihozápadní, který zahrnuje kuchyně z Indie, Pákistánu, Srí Lanky a Barmy. Svě kořeny má v perské a arabské civilizaci. Je založen na chlebu *nan*, skopovém masu, kebabu, fazolích, pálivé paprice, černém pepři, hřebíčku a dalším koření. Používá olej *ghí* a kari je pro tuto kulturu základem. Vzhledem k hinduismu nejsou krávy chovány pro maso, ale pouze pro mléko.

---

² [www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. \[Online\] \[Citace: 10. 3 2019.\] https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/.](https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/)

³ [www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. \[Online\] \[Citace: 10. 3 2019.\] https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/.](https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/)

Důležitou roli zde hraje rýže a placka z jednoduchého těsta z pšenice nebo ječmene a vody, zvaná *chapati*.⁴

Druhou hlavní kulturou je styl severovýchodní. Ten zahrnuje Čínu, Koreu a Japonsko. Tato tradice zdůrazňuje tuky, oleje a omáčky na vaření. Potraviny, koření a pochutiny jsou vnímány nejen jako jídlo, ale zároveň jako léky na podporu dlouhého a zdravého života. Jídlo je navíc součástí mnoha náboženských tradic a symbolických obětí při uctívání předků. Udává se, že nejvýraznější ze všech asijských stylů vaření, je Čína. Jižní „teplejší“ část zdůrazňuje svěžest a něhu, na severu jsou jídla mastnější a více se využívá ocet a česnek. Japonská kuchyně má nejvíce v oblibě syrové potraviny, ale často také využívá rostlinných olejů a smažení. V Koreji se zase často griluje a používá se velmi pálivé koření *kim chi*.⁵

Třetí hlavní kultura je styl jihovýchodní, který zahrnuje Thajsko, Laos, Kambodžu, Vietnam, Indonésii, Malajsii, Singapur, Brunej a další země. Pomocí rychlého smažení či vaření v páře jsou zde připravována lehká a aromatická jídla. Přidává se jen koření, včetně citrusových šťáv a bylin, jako je bazalka, koriandr a máta.⁶

Téměř všude je chuť zdůrazněná pomocí sójové nebo rybí omáčky, spolu s kořenem galangalu, citrónovou trávou a plody tamarindu.⁷

1.3. Základní chutě

Asijské jídlo je obvykle směs několika chutí spolu. Západní kultury mají tendenci oddělit chutě, zatímco asijská kuchyně klade důraz, často v rámci jedné misky, na kombinaci chutí a textur.⁸

---

⁴ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁵ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁶ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁷ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁸ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

Základní lidské chutě jsou čtyři: sladká, slaná, hořká a kyselá. Chuť pátá, byla objevena před více než sto lety. Japonský vědec Kikenae Ikeda objevil, že glutamát je zodpovědný za lákavou chuť vývaru z řasy kombu, a domníval se, že jeho chuť je pátou základní chutí, pro niž navrhl název „umami“. Z japonštiny se dá *umami* přeložit jako lahůdkovost nebo lahodná chuť a popisuje se jako bohatá nebo delikátní. Ikedův žák Šintaro Kodama, o pět let později objevil další látku, ribonukleotid, vyvolávající chuť umami, v tuňákových vločkách kacuobuši. O mnoho desetiletí později byly identifikovány příslušné chuťové pohárky a objev potvrzen. Potraviny a pokrmy, které mají přirozeně vysoký obsah glutamátu, případně glutamátu společně s ribonukleotidy, vykazují neodolatelnou chuť nutící strávníky se k nim vracet. To platí pro řasy a sójovou omáčku, ovšem dalšími zdroji umami jsou kromě sardelek, vyzrálých sýrů či fermentovaných masných výrobků také rajčata, s nimi i kečup, další zelenina nebo houby, například šitake či lanýže.⁹

obr. 2 Umamimetr. Autor: časopis *Apetit veggie!*

⁹ *Apetit veggie!* 2/2016, Praha : BURDA Praha, s.r.o., 2016, *Všechny chutě Asie*, s. 9.

1.4. Japonská kuchyně

O sushi se říká: Buď ho nenávidíš, nebo ho miluješ, nic mezitím. Když jsem ho poprvé ochutnala, mé chuťové pohárky přímo křičely „milujeme tě“, od té doby jsem se začala, nejenom o sushi a další japonské pokrmy, ale také o jejich kulturu a zvyky, velmi zajímat.

Když se řekne „japonské jídlo“, většina lidí si opravdu nepředstaví nic jiného než sushi. Tak jak tomu bylo ze začátku i u mne. Ve skutečnosti je japonský jídelníček velmi pestrý, má své specifické pokrmy na snídani, svačinu, oběd i večeři, i když základem většiny jídel je rýže.¹⁰ Jak, co a kdy se jí, je v Japonsku zakotveno v tradici a založeno na neodmyslitelných přísadách, k nimž patří mimo rýži hlavně miso, wasabi, ryby, čaj a mořské řasy, což jsou tradiční výtobytky této ostrovní země.¹¹ Japonské jídlo je právem považováno za jedno z nezdravějších na světě, které přispívá k dlouhověkosti obyvatel.¹²

„Nevinné požitkářství“, to je pojem, který plně vystihuje japonský styl stravování. Japonské jídlo zapojuje všechny smysly, což u západní stravy obvykle postrádáme. Nejdříve jíme očima: pokrm vypadá nádherně. Pak následuje hmat, dotek a zkoumání textury a nakonec lahodná chuť.¹³ Jednotlivá jídla, přílohy a omáčky spolu souvisejí a vzájemně se doplňují, aby bylo dosaženo dokonalé souhry chutí. „*Tato kuchyně pro mě znamená hravost, čerstvost, vyváženost a harmonii, které vedou k naprosté emocionální pohodě u stolu*“. Viet Anh Doan¹⁴

Každý recept může mít nespočet kombinací a variací, a proto je jídlo vždy originál.¹⁵ Průměrný Japonec sní za týden asi sto různých druhů potravin.¹⁶

Součástí japonské kultury je konzumace potravin, které pomáhají udržovat si štíhlou linii a zdokonalovat vzhled.¹⁷ Mnoho Japonců je zvyklých jíst, dokud nejsou na

---

¹⁰ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

¹¹ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

¹² Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

¹³ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5, s. 7.

¹⁴ Doan, Viet Anh. *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

¹⁵ Doan, Viet Anh. *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

¹⁶ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5, s. 8.

¹⁷ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5, s. 8.

80 procent sytí, což může být jedním z důvodů jejich štíhlosti.¹⁸ Na rozdíl od vyhýbavého západního přístupu k tloustnutí si Japonky navzájem nepokrytě prohlížejí postavu a neváhají nahlas okomentovat, když někdo pár kil přibere. Bylo dokonce stanoveno, že maximální obvod pasu u ženy po čtyřicítce by měl být 90 cm. Některé tokijské restaurace mají u každého stolu osobní váhu.¹⁹

Japonci velmi dbají, aby neplýtvali potravinami ani jinými zdroji.²⁰ Jídelníček proto z velké části utváří místní přírodní zdroje. Hojná konzumace mořských plodů a ryb je ovlivněna i silnou rybářskou tradicí.²¹ Průměrně sní Japonec 70kg ryb ročně.²²

1.5. Stolování

Pokud chceme zažít tu pravou atmosféru asijské kuchyně, stolujme jako v Asii. Na rozdíl od Evropanů, kdy má každý svoji porci a jí jen ze svého talíře předkrm, hlavní chod nebo dezert, v Asii má každý strážník malou misku a hůlky, a připravené pokrmy sdílí s ostatními.²³ Kouzlo spočívá v servírování všech pochoutek doprostřed stolu.²⁴ Z mnoha talířů a misek voní různá jídla, bylinky, saláty, není neobvyklé, že se vedle sebe servírují smažené maso, vařené maso, ryby, zelenina upravená, nakládána nebo čerstvá, několik druhů omáček a nesmí chybět polévka – lákavá barevná galerie dobrot, aby si každý do své misky mohl nabrat, na co má chuť, a svůj pokrm si namíchat sám.²⁵ Sdílená hostina dodává lidem větší pocit sounáležitosti, lidé si povídají a tráví společně u stolu více času. Z toho vyplývá i povaha asijských jídel.

---

¹⁸ V posledním žebříčku obezity ve světě Japonsko obsadilo druhou nejnižší příčku s pouhými 3,9 %, zatímco Amerika dosahuje znepokojivých 33,8 %. **Sano, Makiko.** *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5, s. 8.

¹⁹ **Sano, Makiko.** *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

²⁰ Tajemná asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 23. 10 2018. [Citace: 17. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/30-zajimavosti-o-japonsku-a-jeho-obyvatelich-ktere-byste-meli-znat/>.

²¹ Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

²² Tajemná asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 23. 10 2018. [Citace: 17. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/30-zajimavosti-o-japonsku-a-jeho-obyvatelich-ktere-byste-meli-znat/>.

²³ **Doan, Viet Anh.** *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

²⁴ chefshop. *www.chefshop.cz*. [Online] [Citace: 14. 3 2019.] <https://www.chefshop.cz/blog/prinese-asijska-kultura-nove-zvyky-ve-stolovani/>.

²⁵ **Doan, Viet Anh.** *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

1.6. Tajemství japonské spižírny

„Naše potraviny jsou plné jen toho dobrého. Říkáme, že když je jíme, záříme jako diamanty... navždy.“ Makiko Sano²⁸

K základním potravinám, které nesmějí chybět ve spižírně, jsou mořské řasy, například Nori, Wakame, Dulse, Hijiki, Kombu, nebo Agar. Nori patří mezi nejnámější řasy. Jsou základem pro závitky sushi. Tyto plátky drcené sušené řasy jsou příjemně křupavé a mají neutrální chuť s lehkým mořským nádechem.²⁹ Mořská řasa wakame je vynikající do salátů, nemá výrazné rybí aroma a má příjemnou chuť.³⁰

Nepostradatelný doplněk sushi, který nám vhání do očí slzy, je pasta *wasabi*. Tato pasta se vyrábí z kořene připomínajícího křen.³¹

Kvalitní rýže je samozřejmostí. Říká se, že všechno je, tak jak má být, dokud je na stole miska rýže. Ovšem pro rýži platí kulinářská etiketa: jejich jednotlivé druhy a typy jsou součástí konkrétních jídel. Rýže zkrátka má své obřady a asijská kuchyně je v tom velmi kontroverzní.³²

Lehká sójová omáčka, jeden ze symbolů asijské kuchyně. Vyrábí se ze zkvašených sójových bobů a patří k nejzákladnějším chutím japonské kuchyně. V řadě receptů nahrazuje sůl.³³ Do téměř každého pokrmu budeme potřebovat také kvalitní rybí omáčku.³⁴

Musíme myslet i na čerstvé bylinky, jako koriandr, thajskou bazalku, perilu, kařirové listy, mátu, zázvor, skořici, pepř, chilli, česnek, kardamon a rozmanitá dochucovadla, která jídlu dodají typickou konzistenci a chuť,³⁵ jako například japonský rýžový ocet, který se používá k ochucení rýže suši.³⁶

---

²⁸ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

²⁹ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

³⁰ Procházková, Simona. *Vitalia.cz. www.vitalia.cz.* [Online] 7. 2 2013. [Citace: 4. 4 2019.] <https://www.vitalia.cz/clanky/recepty-z-morskych-ras-hodi-se-do-polivky-ale-i-misto-naplasi/>.

³¹ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

³² Doan, Viet Anh. *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

³³ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

³⁴ Doan, Viet Anh. *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

³⁵ Doan, Viet Anh. *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.

³⁶ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

obr. 4 Japonská spižárna. Foto: Dita Těšínská

1.7. Základní nástroje v japonské kuchyni

Hůlky jsou typický asijský jídelní nástroj. Zpomalují rychlost, jakou jíme, a umožní tak mozku zaznamenat, kdy máme dost. Západní zlovyk jíst za pochodu znamená, že se často přejíme dřív, než se nadějeme. Japonci snáze poznají, že jsou sytí, protože používají hůlky, s nimiž je jídlo časově náročnější.³⁷ I když jejich skutečný původ je neznámý, čínská legenda praví, že filozof Konfucius, žijící v Číně kolem 500 př.nl, ovlivnil vývoj hůlek a zapřičinil se o jejich vznik. Nože byly spojeny s válkou a smrtí, proto Konfucius vyzval své stoupence, aby namísto nožů používali hůlky.³⁸

³⁷ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

³⁸ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

Podložka na rolování sushi. Nezbytná pomůcka pro přípravu hosomaki a kalifornských závitků. Je lehká a snadno skladovatelná.³⁹

Bambusový pařák. Tradičně se v Japonsku používá k vaření v páře. Pokrmy uvařené v páře chutnají z bambusu lépe než z kovu či plastu.⁴⁰ V dnešní době je součástí téměř všech japonských domácností rýžovar. V rýžovaru uvaříme správně měkkou a příjemně lepivou rýži, třeba ke kari nebo sushi.⁴¹ Tradičně se rýže vařila ve velkém kastrolu s dobře přiléhající poklicí. Po uvaření se rýže chladí ventilátorem nebo vějířem.

Tradiční asijské domácnosti neměly prostředky koupit si několik různých pánví pro různé typy vaření, proto byl vyvinut *Wok*. Wok je pánev s jedinečným zaobleným dnem, který poskytuje celou řadu teplot k vaření v jedné pánvi a patří k jednomu z nejdůležitějších nástrojů používaných k přípravě asijského jídla.⁴²

Velmi důležité jsou v Japonsku nože, které jsou vyhlášené kvalitou a odolností. Oblíbený je i sekáček, ten dokáže nahradit celou sadu nožů a nádobí. Kuchaři jej využívají na klasické sekání, krájení, drcení i nabírání.⁴³

1.8. Jak vypadá japonský jídelníček

Bohatá snídaně a časná lehká večeře. „V Japonsku často snídáme některý z následujících pokrmů: polévka miso, rýže, omeleta, grilovaný losos. Japonci už většinou po 16. hodině nesvačí a mívají časnou večeři, která pozůstává hlavně z ryb a zeleniny. Většinou také doma nejíme dezerty“. Makiko Sano⁴⁴

Tradiční japonská snídaně jsou vydatné energetické hody, na míle vzdálené krajici chleba zhltnutého za pochodu.⁴⁵ Japonci si rýži a omeletu často vaří dopředu, porcují ji a zamrazují. Poté jim ráno trvá jen pět minut, než ze spižírny vytáhnou

³⁹ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

⁴⁰ *Apetit veggie!* 2/2016, Praha : BURDA Praha, s.r.o., 2016, Všechny chutě Asie, str. 8.

⁴¹ *Apetit veggie!* 2/2016, Praha : BURDA Praha, s.r.o., 2016, Všechny chutě Asie, str. 8.

⁴² www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁴³ www.blogapetit.cz. BLOG APETIT. [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.

⁴⁴ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

⁴⁵ Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

nakládanou zeleninu, ugrilují lososa a uvaří polévku. Návykový je také pokrmu *natto*, který se připravuje ze zkvašených sójových bobů. Míchá se sójovou omáčkou a jí s rýží.⁴⁶ Jednodušší tradiční japonskou snídani tvoří uvařená horká rýže se syrovým vejcem, tzv. *gohan*. Oblíbený je také pokrm *okayu*, lehká rýžová kaše, nejčastější doplněná o zavařovanou sušenou švestku.⁴⁷

Japonské hlavní jídlo pozůstává ze tří nebo čtyř různých pokrmů. Alespoň jedním z chodů je *miso* polévka.⁴⁸ Nejoblíbenější je polévka z lososa, nebo kanice. V Japonsku se podává *miso* klidně u každého jídla. Existuje tolik různých způsobů přípravy této polévky, že se nikdy nepřejí.

Mezi oblíbený pokrm z moře patří *sashimi*, v překladu „propichované maso“. Je to syrová ryba nebo mořské plody, jedna z japonských lahůdek.⁴⁹ Snad nejoblíbenějším a pro nás nejznámějším pokrmem je *sushi*. *Sushi* v překladu znamená „rýže ochucená octem“.⁵⁰ V mořské řase je zabalena rýže s kouskem zeleniny, ryby nebo mořského plodu.⁵¹ Nejznámějšími druhy jsou *hosomaki*, zkráceně *maki*, *nigiri*, *temaki*, nebo *california maki sushi*.⁵² Kdo zrovna nemá na *sushi* chuť, volí teplou kuchyni, jejímž základem jsou často nudle.⁵³

U večeře, která je nejdůležitějším jídlem dne, se sejde celá rodina a sdílí se nejen jídlo, ale také společný čas.⁵⁴

---

⁴⁶ **Sano, Makiko.** *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

⁴⁷ Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

⁴⁸ Pasta *Miso* zaujímá pevné postavení v japonské kuchyni. Nejen že se používá k dochucení polévek, navíc našla využití i jako léčivá potravina. Pasta se vyrábí z fermentované sóji, často s malým obsahem rýže nebo ječmene. *Miso* má vysoký obsah chuti *umami*, a proto je velmi uspokojující pro každého.

Sano, Makiko. *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

⁴⁹ Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

⁵⁰ **Sano, Makiko.** *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

⁵¹ Většina Japonců si na *sushi* pochutná alespoň jednou denně, přitom bývala tahle rolka po mnoho let jídlem nejchudších obyvatel, teprve později se rozšířila až do nejvyšší sféry. Tajemná Asie.

www.tajemnaasie.cz. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

⁵² Kalifornské *sushi* vzniklo v 70. letech 20. století, po příchodu japonského šéfkuchaře do Kanady. Tamějším obyvatelům se příliš nezamlouvala neznámá řasa *nori*. Šéfkuchař *Tojo* proto vyzkoušel řasu *nori* ukryt pod rýží a vytvořil jakési „*sushi* naopak“, které si ihned oblíbili všichni gurmáni. Kalifornské město dalo tomuto druhu *sushi* název *california maki sushi*, ale zamilovali si ho i samotní Japonci.

Barbora. *milujusushi*. *www.milujusushi.cz*. [Online] 8. 7 2016. [Citace: 4. 4 2019.] <https://milujusushi.cz/california-maki-sushi/>.

⁵³ Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.

⁵⁴ Japonská večeře se obvykle skládá z několika menších chodů. Základ večeře tvoří tradičně miska rýže, kterou Japonci konzumují s kousky masa a zeleniny, nakládanými okurkami, grilovanou

obr. 5 Sushi a Sashimi. Foto: Dita Těšínská

1.9. Nápoje

Nápoje jsou v japonské stravě stejně důležité jako jídlo. Nejoblíbenějším nápojem je bezpochyby zelený čaj. Japonci jej pijí během celého dne, a mohou si ho dokonce zakoupit z automatů na ulici v přehřívavých plechovkách. Teplý zelený čaj se pije ke každému jídlu. V teplých měsících slouží jako osvěžující studený nápoj s ledem.⁵⁵ Oblíbený je také čaj *oolong*, ten má podobné účinky jako káva.

V Japonsku je čaj připravován mnoha způsoby, a je součástí tradičního japonského čajového obřadu. Čajový obřad je rituál, jehož cílem je vzájemné propojení všech pěti smyslů, těla a mysli do takové míry, že dosáhneme naprosté

---

makrelou nebo jinými mořskými plody, a téměř nikdy nechybí polévka miso. **Doan, Viet Anh.** *Vietnamská kuchyně*. Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.
⁵⁵ **Sano, Makiko.** *Suši dieta*. Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.

duševní harmonie. Obřad navozuje pocity hlubokého klidu. Je současně uměleckým zážitkem ale i meditací, jejíž kořeny vedou hluboko do japonské kultury.⁵⁶

Ale ani alkoholu se Japonci nevyhýbají. Jeho pití je národním zvykem už od dávných dob, a můžete tak vidět bary plné sedm dní v týdnu. Japonci se tak zbavují starostí, neopíjí se do němoty.⁵⁷

obr. 6 Japonský čajový servis. Foto: Dita Těšínská

---

⁵⁶ Matcha Tee. *www.matchatee.cz*. [Online] 10. 12 2018. [Citace: 2. 4 2019.] <https://www.matchatea.cz/japonsky-cajovy-obrad>.

⁵⁷ Tajemná asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 23. 10 2018. [Citace: 17. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/30-zajimavosti-o-japonsku-a-jeho-obyvatelich-ktere-byste-meli-znat/>.

1.10. Kimono

Možná si říkáte, proč ve své práci o asijské kuchyni zmiňuji toto tradiční japonské oblečení. Ono ale k Japonské kultuře neodmyslitelně patří už po staletí a myslím si, že alespoň krátká zmínka o něm, je tou pravou „tečkou“ této části diplomové práce.

Při workshopu kimon, pořádaném Japonským klubem Olomouc, pod vedením slečny Kláry Májové, která se japonské kultuře věnuje už 15 let, jsem měla možnost si tento krásný oděv obléknout. Jednalo se o kimono, zvané *Jukata*, což je neformální letní kimono bez podšívky. Většinou je vyrobené z bavlny, lnu nebo konopné příze. *Jukata* se nosí na venkovní festivaly a nosí je muži i ženy všech věkových kategorií.⁵⁸

Kimono v překladu znamená jednoduše „oblečení“, původně se tak totiž označovaly všechny typy oděvu. Později se tento název uchytil pro roucho ve tvaru T, které mělo široké rukávy, bylo rovné a dlouhé až po kotníky a za pomoci pásu *obi* se vázalo kolem těla.⁵⁹

V současnosti se s kimony setkáme jen při slavnostních příležitostech, jako například svatba, pohřeb, promoce, či již zmiňovaný čajový obřad. Pro každou příležitost se nosí kimono v příslušném stylu i barvě. Kimono není žádnou levnou záležitostí, přesto ho musí vlastnit každý Japonec právě kvůli zmíněným příležitostem; neformální oblékání nepřichází v úvahu a bylo by považováno za projev urážky a neúcty.⁶⁰

Zajímavostí je, že se levá strana kimona překládá přes pravou. Opačné přeložení uvidíme jen na pohřbech. Také délka rukávů má svůj význam. Neprovdané dívky nosí rukávy dlouhé až po zem, u provdaných žen se, s vykonáváním domácích prací, rukáv postupně zkracuje.

Mužské kimono je zpravidla jednoduššího stylu, tlumenějších barev, a je vyrobeno z matného materiálu. Dámské je naopak charakteristické svým precizním

---

⁵⁸ **Commons, Creative.** Wikipedia. <https://cs.wikipedia.org>. [Online] 21. 11 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kimono>.

⁵⁹ Tajemná Asie. www.tajemnaasie.cz. [Online] 18. 12 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://tajemnaasie.cz/japonsko-kimono/>.

⁶⁰ Tajemná Asie. www.tajemnaasie.cz. [Online] 18. 12 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://tajemnaasie.cz/japonsko-kimono/>.

designovým provedením a větším smyslem pro detail. Tradičně se ručně šije z hedvábí a vyšíváné vzory a orientální malby, které ženské kimono zdobí, mu dodávají punc skutečného uměleckého díla.⁶¹

Mezi posledními, kdo tento japonský кроj oblékají pravidelně, se řadí buddhističtí a šintoističtí kněží, kněžky miko, tajemné gejši, a zápasníci sumó či lidé provozující bojové umění kendó.⁶²

obr. 7 V kimonu. Japonský klub Olomouc. Foto: Tereza Pašková

---

⁶¹ Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 18. 12 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://tajemnaasie.cz/japonsko-kimono/> .

⁶² Tajemná Asie. *www.tajemnaasie.cz*. [Online] 18. 12 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://tajemnaasie.cz/japonsko-kimono/> .

2. Výšivka a vyšívání

Moje diplomová práce s názvem Asijská kuchařka je inspirována nástěnnými kuchařkami našich prababiček a je tvořena technikou vyšívání.

2.1. Výšivka a její využití

Vyšívání je jedna z nejstarších textilních technik, která je známá a dostupná téměř každému.⁶³ V dnešní moderní době je ruční vyšivka zálibou, uměleckým prostředkem a odpočinkem zároveň.⁶⁴

V moderním pojetí výšivky jsem se setkala s anglickým pojmem „needle art“, volně by se dal tento pojem přeložit jako umění vytvářené prostřednictvím jehly. Výšivka je zde však jen jednou z možností, co se dá s jehlou dělat. Do needle art patří i šitá krajka, prošívání čili quilting a patchwork, používání textilních nášivek a aplikací a další techniky, nebo volné autorské použití jehly a nitě či vlákna v umění.⁶⁵ V Česku se v současnosti zmiňují pojmy jako malování jehlou nebo malování nití. Jestliže si pomůžeme encyklopedickou definicí, můžeme výšivku charakterizovat jako způsob dekorování podkladového materiálu nití, na rozdíl od pletení a krajky, které prostřednictvím úpletu přímo tvoří látku.⁶⁶ Jinde se uvádí, že je výšivka plošná textilie, na níž je nejrůznějším uspořádáním stehů pomocí vyšívací niti, tvořen vzor nebo ornament.⁶⁷

Vyšívání se používá na zdobení oděvů a předmětů, a k dekoračním účelům, vyšívat lze malé i velké obrazy. Existuje nepřeborné množství stehů, které je možné v barevných variantách obměňovat a kombinovat. K nejznámějším a nejvíce rozšířeným technikám vyšívání patří klasická výšivka stonkovým a řetízkovým

---

⁶³ GALERIE, KB. Fler MAG. *www.fler.cz*. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

⁶⁴ Vyšívání - online. *www.vysivani-online.cz*. [Online] [Citace: 15. 2 2019.] <https://vysivani-online.cz/>.

⁶⁵ GALERIE, KB. Fler MAG. *www.fler.cz*. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

⁶⁶ JÁNOŠOVÁ, Marta. *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁶⁷ TERŠL, Stanislav. *Abeceda textilu a odívání*. Praha : NORIS, 1994. ISBN 80-900908-7-7.

stehem, křížkové a gobelínové vyšívání, malování jehlou, richelieu nebo náročná, ale krásná technika hardanger.

U ruční i strojové výšivky je v dnešní době moderní kombinovat několik technik vyšívání. Můžeme jej navíc doplnit malováním, batikou a různými dekoračními předměty. Zajímavé je také spojení vyšívání s ostatními technikami ručních prací, např. háčkováním, pletením nebo šitím.⁶⁸

2.2. Náhled do historie vyšívání

Vyšívání patří k nejstarším a nejrozšířenějším technikám ručních prací.⁶⁹ První doklady o primitivních technikách vyšívání pocházejí už z neolitu. Babylón, Egypt, Řecko a Řím, patřily k zemím s vyspělou kulturou vyšívání. Ve střední a západní Evropě byla výšivka známá už v prvním tisíciletí. Čerpala hlavně z bohatě rozvinuté byzantské kultury. O rozvinuté praxi spojené s vyšíváním svědčí i honosně vyšívaná kostelní roucha, datovaná do poloviny 9. století. Doklady z Čech, z 10. a 11. století, svědčí o tom, že se církevní textil vyšíval především v klášterních dílnách. Vyšíváno se však i na panovnických a šlechtických dvorech. K symbolům ženské pracovitosti a ctnosti patřily po celý středověk přeslice, stavy, jehly, a nástroje na výrobu a zdobení látek. Jako takové našly své uznání i na nejvyšších místech společenského žebříčku své doby, na panovnických dvorech.⁷⁰

Kromě klášterů, šlechtických a panovnických dvorů rozvíjeli toto umění i řemeslní vyšívači. Velký rozvoj vyšívání nastal pod vlivem hospodářského a kulturního vzestupu, ale i díky raně gotickému smyslu pro dekorativnost.⁷¹ O světš

---

⁶⁸ Vyšívání - online. *www.vysivani-online.cz*. [Online] [Citace: 15. 2 2019.] <https://vysivani-online.cz/>.

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

První dílnu v Uhersku založila královna Gizela, manželka Štefana I. (11 století). Doklady se zmiňují o vynikajících pracích královny Alžběty, manželky uherského panovníka Ludvíka I. (14. století). Vyšívané předměty byly v té době důstojnou formou daru. Eliška Přemyslovna darovala například okolo roku 1300 Svatovítskému chrámu vlastnoručně vyšívaná mešní roucha a antependia. Tradice vyšívání na královských dvorech pokračovala i v pozdější době. K vyšívajícím královnám patřila i Marie Terezie. Církevní textil, který sama vyšila, rozdala významným klášterům a kostelům. **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁷¹ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

motivy se tato tvorba obohacovala ve 14. století a uplatňovala se i v necírkevních funkcích.⁷² Reformace a husitská tradice, zvláště v českých krajích, brojila proti přebujelému dekorativismu církevního umění a bránila zhotovování a zdobení církevního textilu.⁷³

Největšího rozkvětu dosáhla renesance, kdy výšivka odráží stupňující se zálibu v nádheře a přepychovém dekorativním textilu. Textilní dílny, působící přibližně do 18. století, zakládali na svých panstvích feudálové.⁷⁴ Pracovali v nich vedle šlechticů i poddaní, kteří pomáhali při zhotovování oděvů a výbavy panské domácnosti. V Uhersku v těchto dílnách pracovaly i turecké vyšivačky a vnášely do výšivky orientální techniky a vzory.⁷⁵ Křížení a zvláštní propojení západních renesančních, později barokních principů s orientální zdobností, je charakteristickou vlastností panské výšivky v Uhersku a na Slovensku, jejíž vliv je zde důraznější a nápadnější než v Čechách.⁷⁶

O vyšívaných interiérových textilech hovoří zápisy už v 17. století. Stoupající trend zdobení výšivkou v měšťanském prostředí pozorujeme však hlavně v 18. a v 19. století. Jemné bílé výšivky na oděvu a bytovém textilu, které pocházejí z této doby, nesou charakteristické stopy empírového a biedermeierovského stylu.⁷⁷

V novověku začala ruční výšivce konkurovat výšivka strojová - první vyšivací stroj byl vynalezen v roce 1829 ve Francii.⁷⁸

---

⁷² **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

Ve 14. století bylo v Praze množství řemeslníků – vyšivačů, kteří se specializovali na určité druhy textilu. Na Slovensku jsou první doklady o vyšivačských ceších z 15. století. V té době vznikl například bratislavský a košícký cech vyšivačů hedvábím. Ze stejného století pochází sbírka církevního textilu ze Spíše a Šariše, které jsou dokladem rozkvětu vyšivačského umění na území Slovenska. **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁷³ V Uhersku, kam pronikla reformace v 16. století, byl tento postoj k dekorativismu i výšivce o něco shovívavější. Zde se nestavěli proti zdobení mešních rouch tak striktně. Na území Slovenska se dokonce často stávalo, že středověká církevní roucha oblékali i evangeličtí kněží. **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁷⁴ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁷⁵ Vlivy orientální vyšivačské kultury utvrzovali v Uhersku i turečtí obchodníci, kteří nabízeli zlatostříbrné nitě a barevné vyšivací materiály, charakteristické pro orientální výšivku. **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁷⁶ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ **GALERIE, KB.** Fler MAG. *www.fler.cz.* [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

2.3. Výšivka v lidovém prostředí

Rozvinutá průmyslová výroba produkuje prakticky všechno, co dnešní člověk potřebuje na odívání i zařízení bytu. Jednotlivec nemusí tvořivě rozvíjet své výtvarné schopnosti v tom směru, jako to bylo běžné na naší „dědině“ ještě v minulém století. Ženy a děvčata vyšivaly kroje a bytový textil, a muži vyráběli nářadí a zařízení ze dřeva. Byt i oděv měli, při určité krajo­vé vázanosti, výrazný charakter svého tvůrce a uživatele. Práce na těchto artefaktech byla tvořivá, pomáhala rozvíjet nejen vkus, ale i aktivní umělecké citění ženy a dotvářela tak její osobnost.⁷⁹

Vesnický lid si zdobil svůj oděv a bytový textil výšivkou, která byla překrásná a splňovala estetické požadavky bez toho, aby to šlo na úkor účelnosti. Původně výšivka například spojovala dva rovné kusy plátna nebo byla umístěná na takové části, kde formovala naskládanou tkaninu, případně začišťovala okraj textilního materiálu.⁸⁰ Také se zřejmě lidové výšivce přisuzovaly i další funkce – magická, ochranná, či erotická. Převládající barvou je červená, barva života. Některé motivy vyjadřovaly stylizované symboly ochrany, štěstí, plodnosti a lásky. Během dalšího vývoje však začalo převládat hledisko estetické, které se stalo nejdůležitějším činitelem dalšího života výšivky na venkově, i když se prvky symbolické a rozlišovací v menší míře uplatňovaly stále.⁸¹

Lidová výšivka, která tvoří v dějinách kultury významnou kapitolu, vykazuje souvislosti, které často směřují k impulsům převzatým ze šlechtického, měšťanského nebo církevního prostředí.⁸² V Čechách a na Moravě se rozvinula do obrovské bohatosti, především z hlediska množství vzorů, kompozic⁸³ a technik. Znalosti těchto prvků pronikaly mezi poddané, díky ženám z lidu, které pracovaly v dílnách na panských sídlech, hradech a v kláštorech. Z nařízení z 16. století z Čech se dovídáme,

---

⁷⁹ **Barišová, Margita.** *Vyšívame na netradičných materiáloch.* [editor] Božena Mancová. [překl.] Dita Těšínská. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1983. 74-048-83.

⁸⁰ **Barišová, Margita.** *Vyšívame na netradičných materiáloch.* [editor] Božena Mancová. [překl.] Dita Těšínská. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1983. 74-048-83.

⁸¹ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁸² **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁸³ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

že vrchnost zakazovala poddanému lidu používat drahocennější látky a krajky.⁸⁴ Výšivka se zřejmě i proto tehdy stala velmi oblíbenou.

Lidová výšivka se odlišovala od vyšívaných oděvů nebo oděvních doplňků velkých pánů, protože charakterizovala i postavení svého nositele. Zpočátku bývala méně výrazná a viditelná. Obvykle se používalo podomácku vyrobené plátno a na vyšívání doma spřádaná příze, která se velmi málo lišila od podkladového materiálu. Teprve postupně přibývala i barevnost jednotlivých motivů.⁸⁵

Lidová výšivka se vyvíjela několik staletí a postupně odrážela různé vlivy hospodářských a sociálních podmínek, vnějších zásahů stylových období a v neposlední řadě i vlastní invenci tvůrců, přenášenou lidovou tradicí z generace na generaci a vytvářející typické rozdíly, charakteristické pro různé etnografické oblasti.⁸⁶ Vliv jednotlivých stylů většinou nesouvisí se skutečnou chronologií lidové tvorby, často se projevoval opožděně. V jedné výšivce lze někdy nalézt vliv dvou stylů najednou, jindy se nějaký vzor uplatnil v době, kdy již příslušný styl přestal být dávno módní v městském prostředí.⁸⁷ Souvislejší průběh vývoje lidové výšivky můžeme sledovat prostřednictvím muzejních dokladů.⁸⁸

V lidovém prostředí měly výšivky dvojí základní způsob využití. Objevovaly se na krojových součástkách, plenách, košilích, šátcích, zástěrách, sukních i obuvi. Do

---

⁸⁴ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁸⁵ **Barišová, Margita.** *Vyšívame na netradičných materiáloch.* [editor] Božena Mancová. [překl.] Dita Těšínská. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1983. 74-048-83.

⁸⁶ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁸⁷ V zásadě však vycházejí oblasti Čech a západní Moravy z barokní ornamentiky, zatímco východní Morava z ornamentiky renesanční. Značný vliv empiru lze sledovat na bílé výšivce, která je mladší a byla do značné míry poplatná městské módě. **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁸⁸ Počet těchto dokladů se soustřeďuje v Čechách hlavně do 18. století a první poloviny 19. století. Určité zlepšení životních podmínek rolnictva v 18. a 19. století přineslo podobnou snahu po zkrášlení bydlení a odívání, jakou pozorujeme v 16. a v 17. století v panském prostředí. Tato snaha se projevovala v rozmachu dekorativního umění v různých výtvarných oblastech včetně textilu. Velký rozkvět české lidové výšivky nastává v 18. a v první polovině 19. století. Potom už v Čechách kraj zániká a postupně se odkládá. S ním mizí i krojová výšivka. Na Slovensku a v některých oblastech Moravy se období největšího rozmachu přesouvá do druhé poloviny 19. století, v některých krajově živých oblastech dokonce pokračuje až do poloviny 20. století. V tomto časovém úseku se formují početné regionální a lokální styly, v některých se rozkládají a mění původní renesanční, ale i později barokní, empiróvé a biedermeierovské ohlasy. **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

druhé skupiny využívajících výšivku lze zařadit interiérové a zvykoslovné textilie používané při významných okamžicích lidského života.⁸⁹

Pro vlastní potřebu vyšivaly všechny ženy. Teprve s pronikáním tenkého plátna a náročnější překreslované výšivky se začaly na venkově objevovat specialistky, které od konce 18. století pracovaly na objednávku a často také předkreslovaly vzory ženám z okolí. Tyto profesionální vyšivačky byly často vyučeny v městských nebo klášterních dílnách.⁹⁰ Ve druhé polovině 19. století se v některých oblastech vyšivalo i ve formě domácí výroby pro faktora. Ať už organizátory této práce vedly snahy o podporu vyšívání nebo zájmy čistě komerční, měla tato domácí výroba v podstatě negativní dopad. Vyšivačky pracovaly převážně podle dodaných vzorů, které nevycházely z místní tradice, neuplatňovala se zde individualizace tvorby ani fantazie vyšivačky.⁹¹

obr. 8 Výšivka na ratiškovickém kroji. Foto: Štěpán Kotásek

⁸⁹ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

⁹⁰ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

⁹¹ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

2.4. Nástěnné kuchařky

Začátkem 20. století zdobily kuchyně našich prababiček vyšívané textilní nástěnky⁹², nazývané *vyšívané nástěnné kuchařky*.

Místem zrodu a ohniskem rozvoje tvorby „kuchařek“ je s největší pravděpodobností Německo.⁹³ Odtud se šířily do Anglie, Holandska, Polska, Rakousko-Uherska, a později se dostaly i k nám.⁹⁴

Kuchařky odrážely estetické cítění a vkus širokých lidových vrstev. Pomáhaly s minimálními finančními náklady vytvářet útulné domácí prostředí a navozovat iluzi moderního bydlení.⁹⁵ Ve vesnickém prostředí se textilní vyšívané nástěnky začaly uplatňovat později než v prostředí městském a maloměstském.⁹⁶

Vznik kuchařek souvisel se změnami v bydlení. Přestaly se používat černé kuchyně s otevřeným ohněm, začalo se topit ve sporácích. Kuchyně dostala novou podobu, do módy přišel světlý nábytek, stěny byly čistě vybělené, hospodyně začaly interiér zdobit textilem. Ke sporákům, za stolky s nádobami na vodu a k lavičkám se začaly věšet textilní nástěnky, které měly chránit stěnu a zároveň kuchyni zdobit.⁹⁷

Vyšívané náměty na kuchařkách vypovídají svým obsahem i provedením o době svého vzniku. Hlavním tématem výšivek i prezentovaných textů bylo „domácí štěstí“, pracovitost hospodyněk, zasloužený odpočinek hospodářů, roztomilost dětí, ale i láska k vlasti. Převládají ty, které vyzdvihují domácí a rodinnou pohodu, péči hospodyně o muže a o čistotu domácnosti. Časté jsou milostné motivy, objevují se i náboženské náměty s citáty z Bible. Kuchařky byly často lemovány oblíbenými

---

⁹² **Tvrzová, Iva.** Chatař, chalupář. *www.chatar-chalupar.cz*. [Online] [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.chatar-chalupar.cz/vysivane-kucharky/>.

⁹³ **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. *www.muzeumbn.cz*. [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.

⁹⁴ **Tvrzová, Iva.** Chatař, chalupář. *www.chatar-chalupar.cz*. [Online] [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.chatar-chalupar.cz/vysivane-kucharky/>.

⁹⁵ Tvorba kuchařek souvisí s oblibou ručních prací, a to zejména v městském prostředí. Vyšívání bylo považováno za projev dobré výchovy dívek ze všech společenských vrstev, bylo důležitou součástí jejich vzdělávání. Každá žákyně si osvojila alespoň základní techniky výšivky a svých znalostí uměla bohatě využít. Záplava výšivek pak pokrývala oděvní součásti a množství dekorativních a užitkových textilií, nevyjímaje nástěnné kuchařky. **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. *www.muzeumbn.cz*. [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.

⁹⁶ **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. *www.muzeumbn.cz*. [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.

⁹⁷ **Tvrzová, Iva.** Chatař, chalupář. *www.chatar-chalupar.cz*. [Online] [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.chatar-chalupar.cz/vysivane-kucharky/>.

rostlinnými či geometrickými ornamenty v lidovém stylu. Ve většině rýmovaných textů se objevovaly kromě těch motivačních i úryvky z populárních písniček či lidové moudrosti.⁹⁸ Tvůrci kuchařek čerpali motivy také například z Prodané nevěsty Bedřicha Smetany nebo z Máje Karla Hynka Máchy. Zastoupena je však také například tematika sociální a politická – první světová válka, vystěhovalectví v meziválečném období.⁹⁹

Základem kuchařek je obvykle vybělené lněné nebo bavlněné plátno obdélníkového tvaru.¹⁰⁰ Ženy a dívky je vyšívaly stonkovým, křížkovým či plným plochým stehem, většinou se používaly vyšívací příze v barvách světle a tmavě modré, červené, růžové a černé. Kuchařka měla obšitý okraj nebo dostala výrazný barevný lem.¹⁰¹ Ve sbírkách Muzea Novojičínska se nacházejí i kuchařky s plastickými vzory vytvořenými aplikacemi z kousků barevných textilních ústřížků a ozdobných stužek.¹⁰²

obr. 9 Nástěnná kuchařka v moderním pojetí. Autor: Romana, Villa Marie

⁹⁸ **Jabůrková, Mgr. Hana.** Muzeum Novojičínska. www.muzeumnj.cz. [Online] 3. 12 2018. [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.muzeumnj.cz/aktuality/dle-kuchyne-soudi-se-hospodyne.html>.

⁹⁹ **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. www.muzeumbn.cz. [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.

¹⁰⁰ **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. www.muzeumbn.cz. [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.

¹⁰¹ **Tvrzová, Iva.** Chatař, chalupář. www.chatar-chalupar.cz. [Online] [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.chatar-chalupar.cz/vysivane-kucharky/>.

¹⁰² **Jabůrková, Mgr. Hana.** Muzeum Novojičínska. www.muzeumnj.cz. [Online] 3. 12 2018. [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.muzeumnj.cz/aktuality/dle-kuchyne-soudi-se-hospodyne.html>.

2.5. Stručně o vyšívacích technikách

Podle nejčastějšího dělení se vyšívací techniky dělí do tří základních skupin: výšivka podle počítané niti, předkreslená výšivka a nášivka. Každá z těchto skupin slučuje početné a rozmanité výšivkové stehy.

Už sám název první skupiny, výšivka podle počítané niti, prozrazuje, že tu jde o stehové techniky, které se uskutečňují pomocí počítané niti podkladové látky. Většinou zachovávají jednoduché vzory, ale někdy se rozvinují do bohatých kompozic. K výšivce počítané niti patří různé stehy a stehové kombinace, například steh křížkový, perličkový, plochý, řetízkový, copánkový, pilka nebo Holbeinova technika, které se označují zjednodušeně jako ozdobné. Vyskytují se samostatně, v různých kombinacích, nebo jako doplňující stehy jiných vyšívacích technik.¹⁰³

Předkreslené výšivky tvoří druhou velkou skupinu výšivek. Stehy se při tomto druhu výšivky kladou bez návaznosti na strukturu tkaniny, do linií předkresleného vzoru. Zde se znovu setkáváme s využitím ozdobných stehů, kterými se vyšívají drobné motivy nebo celé kompozice. Mezi nimi má přední místo stonkový steh, řetízkový steh, tamburínová technika, známá jako „křivá jehla“, uzlíčkový steh, dírková výšivka a prolamování nebo pavoučky.¹⁰⁴

Do třetí skupiny výšivek, tzv. nášivek, zahrnujeme také zdobení textilu, při kterém se jiný materiál nití přišije k základní podkladové tkanině. K takovým materiálům patří textilie, buillony, duté kovové spirály nebo kartouny obšité zlatou a stříbrnou nití, ozdobné plíšky, korálky, šňůry.¹⁰⁵

Já sama jsem ve své práci využila kombinaci výšivky podle počítané niti a předkreslenou výšivku. Pro první výšivku jsem si nakreslila barevný návrh na papír, ten jsem oskenovala a poté jsem vytvořila šablonu v programu Pixelhobby Designer. V dalších pracích jsem si nakreslila návrh na papír, ten jsem pak překreslila rovnou na plátno, tím jsem měla ve vyšívání větší volnost a mohla jsem své výšivky zpracovat až téměř malířským způsobem.

---

¹⁰³ **Jánošiovová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹⁰⁴ **Jánošiovová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹⁰⁵ **Jánošiovová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

Křížkový steh

Křížek patří k nejstarším, nejrozšířenějším a také nejoblíbenějším ozdobným stehům. V dějinách vyšívání má důležité místo. Stopy tradice této výšivky sahají až do renesance.¹⁰⁶ Jak už bylo řečeno, řadí se do techniky podle počítaných nití a to proto, že všechny tyto stehy vytváříme vypichováním a vpichováním navlečené jehly vždy přes určitý počet nitek na výšku a na šířku, které si přesně počítáme.¹⁰⁷

Známe několik typů křížků. Nejběžnější je jednoduchý a copánkový křížek. Jednoduchý křížek se šije několika způsoby, přičemž vzhled na lícové straně je stejný a rozlišuje se jen na straně rubové. Prvým způsobem se šije křížek zprava doleva. Jehlou se nabere základní počet nití a vypíchne se. Druhý steh se položí křížkem přes první, jehla se vypíchne vodorovně zprava doleva a nabere se dvojnásobný počet základních nití. Druhým způsobem se šije zleva doprava tak, že se stehy kladou nejprve jedním směrem. Potom se tkanina otočí a stejně se šije druhá polovina křížků. Při třetím způsobu se může jehla vpichovat směrem nahoru od sebe nebo směrem dolů k sobě. Stehy se kladou nejprve jedním směrem, potom zpět, aniž se mění poloha tkaniny.¹⁰⁸

Křížková výšivka ve vzoru musí krýt podkladovou tkaninu. Tyto požadavky splňují křížky vyšívání přes 2 osnovní nebo útkové nitě. Některé vyšívačky ve snaze vyšít větší, bohatší vzor vyšívají křížky přes 3 nitky. Při těchto větších křížcích však podkladová tkanina prosvítá a výšivka není pěkná.¹⁰⁹

Uzlíčkový steh

Uzlíčkový steh je známý také jako francouzský uzlík. Je vhodný jako efektní steh, který dodává výšivce nepravidelnou strukturu, připomínající položený korálek.¹¹⁰ Většinou se používá jako osamělý steh, buď jednotlivě, ve skupině¹¹¹ či v řadě, kdy tvoří jemný okraj. Působivě vypadají ve středu květů.¹¹²

---

¹⁰⁶ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹⁰⁷ **Lichnerová, Alžběta.** *Vzorkovnice výšiviek*. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1988. 074-003-88.

¹⁰⁸ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou*. Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹⁰⁹ **Lichnerová, Alžběta.** *Vzorkovnice výšiviek*. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1988. 074-003-88.

¹¹⁰ Vyšívání - online. *www.vysivani-online.cz*. [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/francouzsky-uzlik-neboli-uzlickovy-steh/>.

Při vyšívání se jehla omotává jednou nebo dvakrát vyšívací přízí, čímž vznikne uzlík. Pokud chceme mít vyšitý velký uzlík, použijeme silnější přízi.¹¹³ Při jedné své práci jsem jehlu zkusila omotávat šestkrát až osmkrát, tím vznikl zvláštní podlouhlý uzlík, připomínající zrnko rýže.

Plochý steh

Při své poslední práci jsem použila i plochý steh. Ploché vyšívání může být podle počítané niti, nejčastěji při vyšívání geometrických tvarů, nebo u předkreslené vyšivky, kdy se plocha vytváří kladením stehů vedle sebe. Někdy se může tento steh podkládat, tím dosahuje plastického efektu. Plochý steh může být úsporný, to znamená, že jeho výplň je viditelná jen z lícové strany, z rubové vidíme pouze bodové kontury stehu. Od úsporného stehu se realizací a vzhledem liší oboustranný plochý steh. Účinného efektu se dá dosáhnout i spojováním různě směřovaných plošek plochého stehu do jednoho vzoru nebo rozrušováním plochého stehu jinými stehovými technikami.¹¹⁴

obr. 10 Vzorkovnice použitých stehů. Foto: Dita Těšínská

¹¹¹ Vyšívání - online. www.vysivani-online.cz. [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/francouzsky-uzlik-neboli-uzlickovy-steh/>.

¹¹² Vyšívání - online. www.vysivani-online.cz. [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/uzlickovy-steh-jak-vysivat-a-pouziti/>.

¹¹³ Vyšívání - online. www.vysivani-online.cz. [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/francouzsky-uzlik-neboli-uzlickovy-steh/>.

¹¹⁴ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

2.6. Několik slov k materiálu a přízím

Charakter každé výšivky vychází z řady faktorů, z nichž materiál patří mezi podstatné.¹¹⁵ Látky a niti se v průběhu vývoje měnily v závislosti na prostředí a dobových slozích.¹¹⁶ S vývojem podkladových a vyšivacích materiálů také úzce souvisí pracovní techniky, které určují i typ výšivky.¹¹⁷ Na pracích, pocházejících z dílen na královských dvorech, nebyly zvláštností nášivky z drahokamů, či perel. Na vyšivaných liturgických rouchách najdeme drahé podkladové materiály, jako samety, brokáty nebo hedvábné damašky, zvláště italské. V panské výšivce to byla zase jemná plátna, batisty, damašky, hedvábí, které se bohatě vyšívaly hedvábním, zlatou nebo stříbrnou nití. V lidové výšivce tyto materiály nenašly uplatnění jednak proto, že byly nákladné a těžko dostupné, jednak proto, že vrchnost nerada viděla, když se poddaní chtěli vyrovnat panstvu.¹¹⁸ Až do 18. století se používalo látek domácí výroby, hrubé lněné nebo konopné vlákno, popřípadě sukno. Podobné kvality byla příze nebo vlna v přírodních odstínech, které byly teprve později nahrazovány bavlnou nebo hedvábním.¹¹⁹ Krása nejstarších dokladů výšivky je proto právě v jednoduchosti a přirozenosti barevného ladění rezné a bílé barvy, a v hrubozrnnosti a plastičnosti povrchu vyšivaného vzoru.¹²⁰ K zásadní změně došlo až se zlepšováním hospodářské situace v 18. století, začalo se používat jemnější kupované plátno manufakturní výroby, tyl, sukno i kvalitnější vyšivací materiál, který se pak v 19. století ještě obohacuje o kovové penízky, korálky, buliony, stříbrné a zlaté nitě, o kůži, vzácně o rybí šupiny.¹²¹ S příchodem továrenských materiálů a nití souvisí i příliv nových

---

¹¹⁵ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

¹¹⁶ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹¹⁷ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

¹¹⁸ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

¹¹⁹ Vyšivací příze - česaná bavlněná příze skaná ze dvou nebo čtyř jednoduchých přízí, které se opalují a mercerují. Dodává se v klubkách nebo přádenkách a používá se na vyšívání ubrusů, nástěnek, prádla, krojů, obšívání dírek a na vyšívání monogramů. **Teršl, Stanislav.** *Abeceda textilu a odívání.* Praha : NORIS, 1994. ISBN 80-900908-7-7.

¹²⁰ **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹²¹ **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

rozmanitějších a jemnějších vyšívacích technik a obohacuje se barevná škála vyšívky.¹²²

Plátno pro křížkovou vyšívku

Protože křížková vyšívka patří do techniky vyšívání přes počítané nitky, vybíráme si na ni materiál s pravidelnou strukturou, tkaný plátnovou vazbou. Takovým materiálem, vyráběným u nás, je panama, řidší tkané lanové plátno se zrnitou strukturou, plachtovina a tenké perličkové plátno, známé také pod názvem tenká kanava. Len a bavlna jsou přírodní materiály, dobře se perou a žehlí. Na umělé tkaniny se většinou nevyšívá, vyšívka tím ztrácí na hodnotě.¹²³

obr. 11 Materiály pro vyšívání. Foto: Dita Těšínská

---

¹²² **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.

¹²³ **Lichnerová, Alžběta.** *Vzorkovnica výšiviek.* Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1988. 074-003-88.

2.7. Současná výšivka

Výšivka tedy coby způsob zkrášlování textilií provází člověka od nepaměti až do současnosti. O jejím vývoji jsme si toho už řekli poměrně dost. Jak je na tom ale současná výšivka? Možná málokoho by napadlo ji považovat za techniku moderní. Asi se není čemu divit, protože si většina z nás vybaví lidové motivy nebo vyšívané obrázky na předtištěných předlohách z galanterie. S nadšením se vrháme na všechny nové techniky, které se objevují na internetu či v kreativních obchůdcích.¹²⁴

Jako příklady volné tvorby ve výšivce, jsem zvolila několik umělců, které už dlouho sleduji na sociálních sítích, jako je *Pinterest*, či *Instagram*. Tito umělci mne velmi inspirují, ať už zvolenými tématy, technikami, barevností použitých vláken, nebo precizním zpracováním ve svých pracích.

Ipnot

Ipnot je Japonská umělkyně, jejíž jméno pochází z přezdívky, kterou má už od dětství. Své dětství strávila obklopena velmi kreativními lidmi, kteří ji inspirovali. Když vyšívala její babička, vypadala při tom tak uvolněně a příjemně, že to Ipnot zkusila také. Od té doby začala s vlastními projekty. Vyšívání nebere jako práci, ale spíš jako hobby. Zjistila, že francouzský uzlíčkový steh je pro ni zábavný a tak se stal jejím oblíbeným typem stehu, který reprezentuje její styl vyšívání. Ipnot pracuje s 500. různými barvami příze, některé si i sama barví. Stejně jako v malbě, používá jehlu jako malířský štětec.¹²⁵

Ipnot je zaměřená na výšivku, která nás oslňuje tvůrčími miniaturami. Práce často obsahují rekvizity, jako jsou láhve kečupu nebo hůlky, a přidávají tak do prací interaktivní vrstvu. Umělecké návrhy obvykle zahrnují jídlo, jako například sushi, nebo vznášející se plátek pizzy s roztaveným sýrem.¹²⁶

---

¹²⁴ **GALERIE, KB.** Fler MAG. *www.fler.cz*. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

¹²⁵ Ipnot. *www.ipnot.info*. [Online] 2015 - 2019. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <http://www.ipnot.info/about.html>.

¹²⁶ **Sierzputowski, Kate.** Colossal. *www.thisiscolossal.com*. [Online] 9. 1 2019. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2019/01/miniature-embroideries-by-ipnot/>.

obr. 12 Vyšívané díla umělkyně Ipnot, autor fotografií: Ipnot

Vera Shimunia

Během posledních několika let jsme viděli mnoho umělců, kteří tvořivě tlačili hranice výšivky. Zatímco někteří přijmou tradiční řemeslo k tomu, aby dělali jednoduchou linkovou práci, jiní používají nit pro vytvoření expresivních textur „brush stroke“. Vera Shimunia je jedním z umělců, kteří zdokonalili řemeslo vyšivací malby.

Tato ruská umělkyně začala svou práci v roce 2015 a zaměřuje se na krajinářské umění, které odborně prošívá barevnými nitkami.¹²⁷ Její styl vyšívání je pro ni ideálním prostředkem, protože vyžaduje méně trpělivosti než křížkový steh a je podle jejího názoru mnohem vzrušující než malba.¹²⁸ Pomocí různých stehů Shimunia dokáže zachytit živou krásu přírody. Květy sedmikrásek a francouzské uzlíčkové pupeny, vyšívané louky, hory, pole i mořské květy se mísí jako olej na plátně. Jeden z nejpůsobivějších rysů práce Shimunie je její barevné nebe. Ať už se jedná o víry mraků nebo proudy slunečních paprsků, Shimunia zobrazuje své oblohy živými barvami a bohatými texturami. Její práce jsou vytvořeny na obručích velikosti dlaně¹²⁹, vytváří však také drobné kusy, které nejsou o moc větší než špička prstu.

Ačkoli Shimunia používá jednotnou paletu barev, odlišuje různé prvky krajiny pomocí různých stehů a stylu uzlů, stejně jako tenké, tlusté a dokonce trojrozměrné vlákna.¹³⁰

Některé nejnovější práce dokonce spojují textilní umění s fotografií a vytvářejí ohromující surrealistické krajiny.¹³¹

---

¹²⁷ **Taggart, Ema.** My Modern Met. *www.mymodernmet.com*. [Online] 28. 2 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://mymodernmet.com/embroidery-designs-landscape-art-vera-shimunia/>.

¹²⁸ **Staugaitis, Laura.** Colossal. *www.thisiscolossal.com*. [Online] 7. 9 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2018/09/embroideries-by-vera-shimunia/>.

¹²⁹ **Staugaitis, Laura.** Colossal. *www.thisiscolossal.com*. [Online] 7. 9 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2018/09/embroideries-by-vera-shimunia/>.

¹³⁰ **Staugaitis, Laura.** Colossal. *www.thisiscolossal.com*. [Online] 7. 9 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2018/09/embroideries-by-vera-shimunia/>.

¹³¹ **Taggart, Ema.** My Modern Met. *www.mymodernmet.com*. [Online] 28. 2 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://mymodernmet.com/embroidery-designs-landscape-art-vera-shimunia/>.

obr. 13 Vyšivané díla umělkyně Vera Shimunia, autor fotografií: Vera Shimunia

Sarah K. Benning

Sarah je americká umělkyně. Původně navštěvovala uměleckou školu v Chicagu, kde studovala o vláknech a materiálech. Krátce po absolvování, v roce 2013, Sarah objevila, téměř náhodou, svou lásku k výšivce a koníček se rychle změnil v její kariéru na plný úvazek. Pracuje převážně z domova v New Hampshire, ale se svými vyšivacími dílnami, workshopy a kurzy často jezdí po celém světě.

Ačkoli má Sarah výcvik a zázemí ve výtvarném umění, je v řemesle výšivky samoukem. Každá její práce se přibližuje především ilustraci, často opouštějící tradiční stehy a techniky ve prospěch odvážných tvarů, hravých vzorků a současných předmětů. Její důraz na kreslení, kompozici a výběr barev udržuje její práci svěží a živoucí.

Její práce je inspirována trendy interiérového designu, starožitnými textiliemi a vlastní kolekcí květináčů. Každý kus, před pečlivým vyšitím, začíná jako kresba. Tímto způsobem se nit stává inkoustem nebo barvou než tradičním vyšíváním, což Sarah zdůrazňuje tučnými tvary, vzory a barvou v kompozicích.

Během několika let a spousty pokusů a omylů, si vytvořila velmi výrazný výšivkový styl a estetický vzhled.¹³²

---

¹³² **Benning, Sarah K.** Sarah K. Benning. *www.sarahkbenning.com*. [Online] 2016. [Citace: 27. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://sarahkbenning.com/about>.

obr. 14 Vyšívané díla umělkyně Sarah K. Benning, autor fotografií: Sarah K. Benning

Emillie Ferris

Emilie je britská umělkyně, která používá tradiční vyšívací metody k vytváření výšivky, inspirované přírodou, a portrétů zvířat. Poprvé zkusila výšivku v roce 2013 a okamžitě se zamilovala. Po několika letech vyšívání pro vlastní zábavu a pořizování snímků prací na Instagram, začala přijímat zakázky na vyšívání portrétů zvířat a to jí umožnilo začít postupně přecházet k vyšívání na plný úvazek.

Její nejoblíbenější vyšívací technikou je „needlepainting“. Tuto metodu můžeme znát jako dlouhý a krátký steh, malování závitů nebo stínování hedvábím. Je to v podstatě velmi volný a neomezující způsob vyšívání. Je ideální pro vyplňování velkých ploch tkaniny a je to v podstatě jako malování na plátně, ale místo barvy se používá nit. Emillie tuto výšivkovou metodu používá ve všech svých pracích, protože je ideální pro šití přírodních forem.

Protože chtěla Emillie vyvíjet svůj malý vyšívací podnik dále, začala v roce 2018 podnikat kroky k rozšíření svého podnikání tím, že učí ostatní a sdílí tak svoji lásku k výšivce. Je také vášnivou fotografkou a grafickou designérkou, takže vytváří digitální vzory výšivky.¹³³

---

¹³³ Emillie Ferris. *www.emilie-ferris.co.uk*. [Online] [Citace: 27. 1 2019.] překladač Dita Těšínská. <https://www.emillie-ferris.co.uk/myembroiderystory>.

obr. 15 Vyšívané díla umělkyně Emillie Ferris, autor fotografií: Emillie Ferris

Veselka Bulkan

Veselka, alias *Bouquet of Little Herb*, žije v Mnichově, v Německu. Toto krásné město je pro ni největší inspirací. V Mnichově je možné všude slyšet zvuk jízdnicích kol a psích tlap, to ji velmi inspiruje. Miluje zkoumání přírody, dlouhé pikniky a jízdu na kole kolem jezer v Alpách. Vzrušuje ji zejména pozorování změn textury s přechodem období. Říká, že je neocenitelné navštívit místní trhy s farmami a květinami, a pak si odpočinout a dát si v příjemné kavárně, společně s přáteli, dobrou kávu.

„Po několika letech výcviku výtvarných umění v malířském oddělení a s mojí láskou k navrhování nových věcí se zaměřuji na design více a více. Uvědomuji si, jak ráda trávím kvalitní čas třeba pečením. Vnímám všechny zvuky a styling kuchyně. Bouquet Little Herb je inspirována všemi těmito myšlenkami. Veselka Bulkan“¹³⁴

Minulý rok kolem jara to byly první měsíce jejího těhotenství. Přemýšlela o tom, že v těchto dnech svého života udělá něco zvláštního. Pak přišla s nápadem na ultrazvukovou výšivku dítěte a tímto způsobem oznamovala své těhotenství. Chvilí po tomto oznámení začala přijímat zakázky od dalších budoucích maminek. Brzy se však objevilo více zakázek, než mohla zvládnout zvláště jako nová maminka. Vyšívání je pomalý a pracný proces a většinu svého současného času věnuje miminku. To je důvod proč bude pokračovat ve své práci postupně. Jako umělec potřebuje také časové úseky pro vytváření nových věcí a podporu své kreativity.¹³⁵

---

¹³⁴ Little Herb Bouquet. *www.littleherbbouquet.com*. [Online] [Citace: 28. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <http://www.littleherbbouquet.com/about>.

¹³⁵ Little Herb Bouquet. *www.littleherbbouquet.com*. [Online] [Citace: 28. 1 2019.] přeložila Dita Těšínská. <http://www.littleherbbouquet.com/ultrasound>.

obr. 16 Vyšívané díla umělkyně Veselka Bulkan, autor fotografií: Veselka Bulkan

Teresa Lim

Asijská výtvarnice Teresa Lim vystudovala Lasalle College of Arts s vyznamenáním v módním designu a textilu. Její osobní designová filozofie je spojit tři její zájmy: Ilustraci, výšivku a design povrchového vzoru. Její návrhy se snaží rozmazat linie a hranice mezi ilustrátorstvím a textilním návrhářstvím. Inspiruje se tématy, která se točí kolem pohlaví a ženství¹³⁶.

Teresa miluje cestování po celém světě. Na svých cestách také vytváří úžasné, malé výšivky, které si pak s daným místem fotografuje.

Vystavovala na výstavách v Singapuru, Hong Kongu, Bangkoku a Japonsku. K dnešnímu dni také spolupracovala s mezinárodními klienty, jako jsou Singapore Airlines, Swarovski, Gucci, Netflix a Olympus.¹³⁷

---

¹³⁶ Tee Tee Hee Hee. <https://www.teeteeheehee.com/>. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.teeteeheehee.com/about>.

¹³⁷ Tee Tee Hee Hee. <https://www.teeteeheehee.com/>. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.teeteeheehee.com/about>.

obr. 17 Vyšívané díla umělkyně Teresa Lim, autor fotografií: Teresa Lim

Sarah J Perry

Sarah je textilní umělkyně pracující s jemnými nitěmi, *vintage* a přírodními tkaninami. Vytváří vyvýšenou trojrozměrnou výšivku ptáků a zvířat v jejich přirozených stanovištích pomocí techniky, kterou rozvíjela posledních patnáct let. Učila se na mnoha seminářích a vystavovala na celostátní úrovni včetně festivalu současných řemesel v Bovey Tracey v Anglii. Její práce je v soukromých sbírkách po celém světě.

Sarah miluje přírodu a od útlého věku je fascinována strukturou ptáků, ryb a zvířat. Od těchto počátků kreslila, lepila a tvarovala ptáky a zvířata z textlie, nití, barev a pokladů shromážděných z krajiny. Láska k jemné výšivce se spojila s jinými médii, což ji umožnilo zahrnout více detailů. Začlenění historických fragmentů textilií napomáhá tomu, aby se v našich životech zachoval pocit trvalé a klidné přítomnosti přírody. Její zahrada na pobřeží je plná ptáků, stejně jako vřesovišť, takže pozorování a studování přírody je její největší inspirací.¹³⁸

---

¹³⁸ Sarah J Perry Designs. <https://www.sarahjerrydesigns.com/>. [Online] [Citace: 22. 3 2019.]
překladatel Dita Těšínská. <https://www.sarahjerrydesigns.com/>.

obr. 18 Vyšívané díla umělkyně Sarah J Perry, autor fotografií: Sarah J Perry

Daniel Kornrumpf

Přijde mi úžasné, že se najdou i muži, umělci, kteří se věnují vyšívání. Tento americký umělec vystudoval malbu, což je v jeho práci znát. Věnuje se fotorealistické výšivce, v níž jsou tahy štětce nahrazeny textilními vlákny. Jeho díla mají rozměr přibližně odpovídající velikosti pohlednice a jsou zasazená do velké čisté plochy, zhruba metr čtvereční, čímž se umocňuje dojem z jejich propracovanosti.¹³⁹

obr. 19 Vyšívání díla umělce Daniel Kornrumpf, autor fotografií: Daniel Kornrumpf

¹³⁹ GALERIE, KB. Fler MAG. www.fler.cz. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

Lauren DiCioccio

Lauren žije v San Franciscu a pracuje především s médiem měkké sochy a výšivky. Její práce zkoumá výrazové kvality látky a nití; tyto materiály využívá k tvorbě objektů o empatii, nostalgii, melancholii a radosti.¹⁴⁰ Snaží se o obnovení již zapomenuté přítomnosti předmětů denní potřeby. Přiřazením lidských atributů neživému objektu nás otevírá emocionálním reakcím.

„Při učení se takovým dovednostem a řemeslům studenti hledají dokonalost, snaží se o přesné stehy, správné utáhnutí a o uhlazenou zadní stranu výšivky. Já si ale myslím, že skutečná dokonalost se nachází přesně v protikladu k těmto normám. Když se vlákno zamotá a tkanina má vrásky a kroučí se, takhle má vypadat nejkrásnější dílo. Chyby a uvolnění ukazují lidskou ruku a odrážejí lidského ducha. To je dokonalost.“ Lauren DiCioccio¹⁴¹

Prostřednictvím detailní ruční práce prodlužuje život novinám, časopisům i knihám. Textilní vlákno v jejích dílech jakoby představovalo myšlenku nebo dojem, který se vine naší myslí při pohledu na novinový článek nebo při čtení knihy, ještě dávno po tom, co vybledne vzpomínka na to, kdy a kde se tato myšlenka vzala.¹⁴²

Je spoluzakladatelkou obchodu *Open-Editions*, který je věnován spolupráci s umělci. Jako první projekt zde Lauren vytvořila robustní, omyvatelné tašky z bílého taftu, určené pro každodenní použití. Na této tašce, zřejmě inspirované klasickou igelitovou nákupní taškou, je strojově vyšíván nápis „Thank you“ v červené nebo modré barvě.

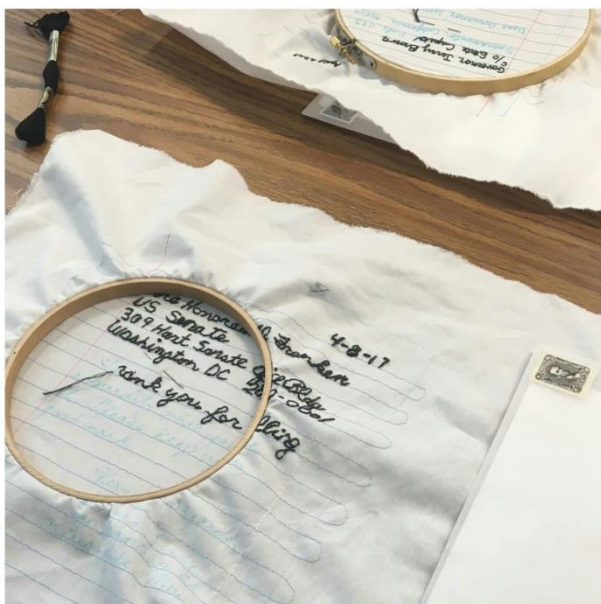
Další z jejích prací, která mě zaujala, je Korespondenční sada. Ta obsahuje vše, co potřebujeme k šíření smysluplné poznámky: linkovaný „papír“ (strojově vyšíváné bavlněné plátno), vyšívací nit, jehlu a navlékač jehly, značkovací tužku, vyšívací kroužek, průsvitnou obálku, razítko a instruktážní brožuru.

---

¹⁴⁰ Open Editions. www.open-editions.com. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.open-editions.com/products/correspondence-kit>.

¹⁴¹ Lauren Di Cioccio. www.laurendicioccio.com. [Online] 9 2014. [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.laurendicioccio.com/about/artist-statement>.

¹⁴² GALERIE, KB. Fler MAG. www.fler.cz. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.

obr. 20 Vyšivané díla umělkyně Lauren DiCioccio, autor fotografií: Lauren DiCioccio

Praktická část

1. Myšlenka

Už tomu jsou dva roky, co jsem měla úraz pravé ruky. Mé soužití se sádrou se dlouho vleklo a já přemýšlela, jak si toto období zpříjemnit. Pro nikoho není tato situace lehká, pro výtvarníky, či umělce, kteří jsou zvyklí vše tvořit převážně svou pravou rukou, obzvlášť. Malovat, vytvářet šperky, nebo linoryt bylo pro mne nemožné. Při šití na stroji bych si zřejmě ublížila ještě více. Pátrala jsem v paměti po různých výtvarných technikách a napadlo mě vrátit se k mé oblíbené ruční výšivce, ke které mne v dětství vedla moje maminka. Ve skříni jsem „vyhrabala“ tašku s bavlnkami, vyšivací kroužek a kousek plátna, a celá nadšená jsem vymýšlela, co si vyšít. Výběr tématu netrval nijak dlouho, jelikož vedle mě ležela má oblíbená asijská kuchařka. „*No jasně, vyšiju si sushi*“. Od té chvíle jsem kroužek téměř nepustila z ruky, i když jsem zřejmě při jeho držení vypadala dost komicky. Vyšívala jsem ve vlaku, ve škole, a v každé volné chvíli doma. Výšivka se pro mne stala technikou „číslo jedna“.

Toto období bylo také obdobím výběru témat k diplomové práci. Bylo mi jasné, že bych se chtěla ve své práci věnovat výšivce. Při konzultaci se svou vedoucí diplomové práce, jsem předložila několik nápadů, žádný však nebyl nijak více promyšlen, protože jsem hledala ve výběru témat stále nějaké složitosti. V ten moment jsme si začali povídat o tom, proč teď vlastně vyšívám zrovna sushi a já se rozpovídala, jak miluji japonskou kulturu a jejich kuchyni, že navštěvuji akce Česko-japonského kulturního centra v Ostravě, nebo Japonského klubu Olomouc, a že je mým snem tuto krásnou zemi navštívit. Téma bylo na světě.

2. Realizace

Moje diplomová práce, s názvem *Asijská kuchařka*, je inspirována japonskými pokrmy a nástěnnými kuchařkami našich prababiček, a je zpracována technikou ručního vyšívání.

Jedná se o soubor pěti výšivek: sushi maki, japonské misky, sushi s bambusovými hůlkami, miluji sushi a podnos se sushi.

Hlavním typem výšivky, ve všech mých pracích, je křížková výšivka. Po delší práci jsem se cítila touto technikou více svazována, a proto jsem ji začala kombinovat s uzlíčkovým a následně i plochým stehem. U uzlíčkového stehu se vyšívací příze obtáčí okolo jehly jedenkrát až dvakrát. Já jsem ji u jedné práce obtáčela znatelně víckrát, někdy až osmkrát, a tak vznikly velké uzlíky, připomínající zrnka rýže. Pohrávala jsem si i s tloušťkou příze, ta přinesla příjemnou změnu, jak pro oko, tak hapticky.

Všechny mé práce jsou vyšity na bílém materiálu s pravidelnou strukturou, tkaným plátnovou vazbou, zvaným *panama*. Vyšivala jsem drobné křížky, přes dvě osnovní a útkové niti, aby výšivka pěkně kryla podkladovou tkaninu.

obr. 21 Realizace prací *Asijská kuchařka*. Foto: Dita Těšínská

3. Realizace jednotlivých prací

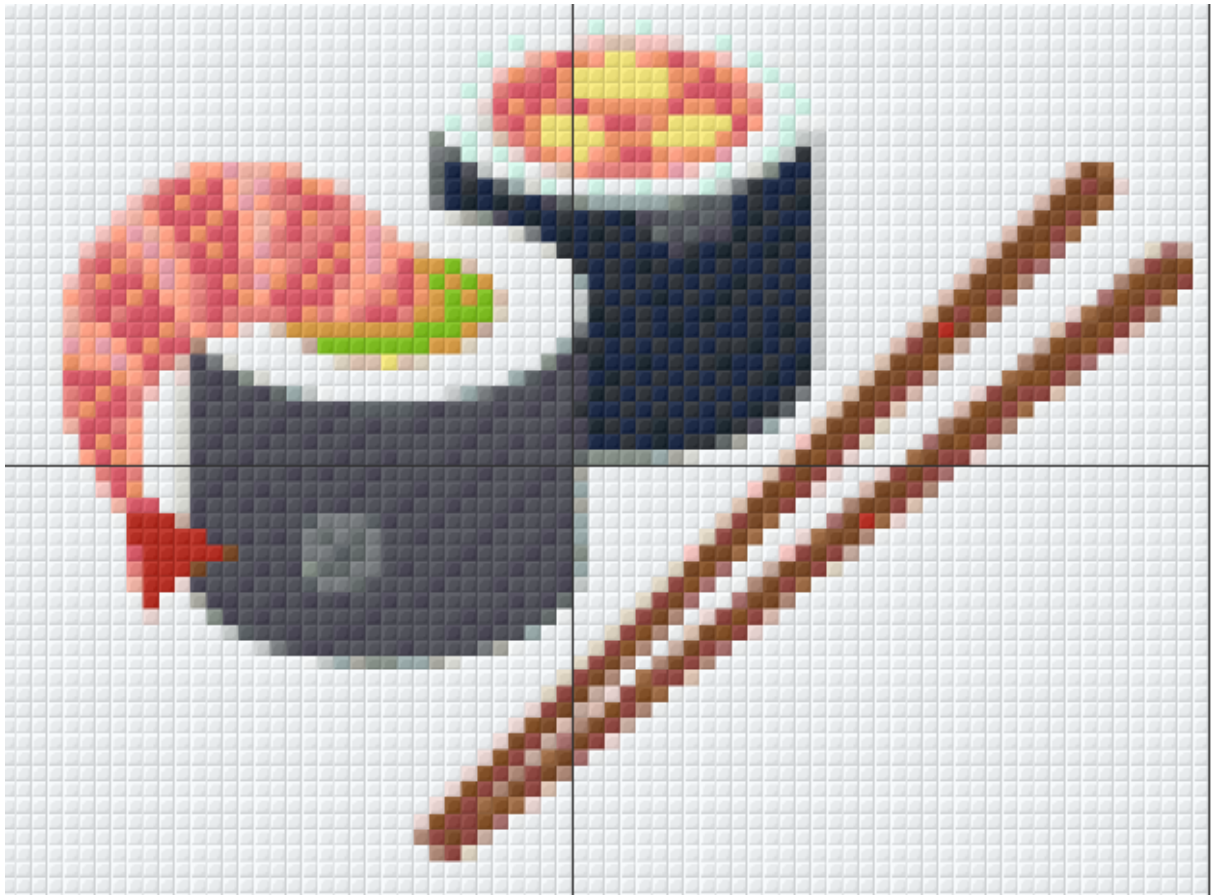
Sushi maki

obr. 22 Detail *Sushi maki*. Foto: Dita Těšínská

První práce z části vznikala již při mém zmiňovaném úrazu ruky. Jedná se o znázornění dvou kousků *sushi maki* s jídelními hůlkami.

Pro vytvoření předlohy této výšivky jsem využila počítačový program *Pixelhobby Designer*. Tento program je ideální pro převádění fotografií do pixelových obrázků. S obrázky se dá dále různě pracovat, například upravovat barevnost, množství pixelů, nebo velikost. Podle předlohy jsem pak práci vyšívala křížkovým stehem.

obr. 23 Návrh šablony v programu Pixelhobby Designer. Autor: Dita Těšínská

První kousek sushi, který je opticky blíže k nám, je šedé barvy s tmavě hnědým stínováním. Naši pozornost zaujme jeho náplní žlutozelené barvy a hlavně velkou, narůžovělou krevetou, která téměř celá vyčnívá ven. Druhá rolka sushi je tmavě modrá s černým stínováním. Uvnitř je znázorněn syrový losos s kousky žluté ředkve. Vedle těchto kousků sushi leží tmavě hnědé hůlky.

Tato práce je adjustovaná v bambusovém vyšívacím kroužku o průměru 23 centimetrů.

obr. 24 Realizace *Sushi maki*. Foto: Dita Těšínská

Japonské misky

obr. 25 Detail Japonské misky. Foto: Dita Těšínská

Druhá výšivka je rozměrově největší a byla časově nejnáročnější. Znárodnuje japonské misky, naskládané na sobě. Pro mne je miska symbolem asijského stolování. Misek je šest a jsou různých velikostí a barev. Z poslední misky jsou jídelními hůlkami nabírány nudle.

Návrh na tuto práci jsem si předkreslila přímo na plátno. Steh jsem si zvolila křížkový, takže jsem opět musela počítat nitky, ale vznikl mi zde větší prostor pro mou fantazii. Tato práce vznikla téměř až malířským způsobem.

Odspodu směrem nahoru se misky postupně zmenšují. Barevnost největší misky je kombinace odstínů hnědé a béžové barvy, následuje miska modrých odstínů, dále růžových a oranžových, šedých, zelených a horní nejmenší miska je béžovohnědá. Nudle jsou vyšity plasticky bílou pevnější přízí a jsou „nabírány“ vyšíváním světle hnědými hůlkami.

Pro tuto práci jsem vytvořila rám z bambusových tyčí, které jsem na plátno připevnila pomocí přírodní přize.

obr. 26 Realizace *Japonské misky*. Foto: Dita Těšínská

Sushi s bambusovými hůlkami

obr. 27 Detail *Sushi s bambusovými hůlkami*. Foto: Dita Těšínská

Třetí práce nás doslova láká, abychom tento kousek sushi ochutnali. Vznikla ještě před dokončením práce předchozí. Jedná se o výšivku malého sushi *maki* z horního pohledu, které „drží“ bambusové jídelní hůlky.

Návrh na tuto práci jsem si tužkou nakreslila přímo na plátno.

Vyšívání velké plochy křížkovým stehem, u druhé výšivky, bylo velmi zdlouhavé a já jsem cítila potřebu vyzkoušet si něco jiného. Proto jsem ke křížku přidala uzlíčkový steh. Napadlo mne, jak by tento steh vypadal, kdybych jehlu přízí omotávala vícekrát, než je obvyklé. Zkusila jsem ji omotávat až osmkrát a tím vznikl velký, podlouhlý uzlík, podobný zrnku rýže. Uprostřed sushi je křížkovým stehem vyšita žlutá ředkev, losos, tuňák, okurek a soba nudle. Tato kombinace typů stehů se mi velmi líbí. Bambusové hůlky přidávají do práce zajímavou, interaktivní vrstvu.

Výšivka je adjustována v bambusovém vyšívacím kroužku o průměru 23 centimetrů.

obr. 28 Realizace *Sushi s bambusovými hůlkami*. Foto: Dita Těšínská

Miluji sushi

obr. 29 Detail *Miluji sushi*. Foto: Dita Těšínská

Čtvrtá výšivka znázorňuje mou myšlenku „Miluji sushi“. Je to jediná práce spojená s textem. Jedná se o zvětšený kousek *sushi maki* z pohledu shora. Náplň tohoto kousku je ve tvaru srdce. Pod ním je nápis „SUSHI“.

Návrh na tuto práci jsem si opět nakreslila tužkou přímo na plátno.

Kombinovala jsem dva typy stehu, křížkový a francouzský uzlíčkový steh. Tyto stehy jsem vyšivala i stejnou barvou, tak vznikly dvě úplně jiné struktury v rámci jedné barvy. Experimentovala jsem také s tloušťkou vyšivací příze, a také s přízí, zvanou „ombré“, kterou jsem si zesvětlila pomocí odlakovače na nehty.

Práce s francouzským uzlíčkovým stehem se mi velmi líbí. Zjistila jsem, jak mám utahovat uzlíčky, aby vznikla pěkná, souvislá plocha. Také stínování je s touto technikou snadnější a vypadá přirozeněji.

obr. 30 Průběh realizace, návrh šablony na plátně. Foto: Dita Těšínská

Rýži jsem v tomto případě vyšivala bílou přízí větší tloušťky. Náplň ve tvaru srdce obsahuje okurek, žlutou ředkev, avokádo, tuňáka, sépii, krabí *surimi* tyčinku a kaviár z létající ryby. Obrys sushi rolky je vyšit černošedou *ombré* přízí. Nápis je zelené barvy.

Výšivka je adjustována v bambusovém vyšívacím kroužku, o průměru 23 centimetrů.

obr. 31 Realizace *Miluji sushi*. Foto: Dita Těšínská

Podnos se sushi

obr. 32 Detail *Podnos se sushi*. Foto: Dita Těšínská

V páté a zároveň poslední práci jsem využila všech zkušeností z předchozích výšivek. Je to větší výšivka čtyř kousků sushi na dřevěném podnose.

Šablonu jsem si v tomto případě opět nakreslila tužkou přímo na plátno. Hlavní část výšivky je vytvořena křížkovým stehem. S některými detaily jsem si pohrála, za pomoci francouzského uzlíčkového a plochého stehu.

První sushi je klasické *maki*, vevnitř je losos, tuňák, žlutá ředkev, okurek, a okolo nori řasa. Druhé je druh kalifornské rolky, rýže je obalena plátkem lososa a dozdobena pouze kouskem citronu. Třetí je stejný druh rolky s řasou *wakame* na ozdobení. Čtvrté sushi je kalifornské obrácené *uramaki*, okolo je avokádo, vevnitř je rýže a mořská řasa nori, vaječná omeleta, okurek, tuňák a mořský vlk.

Práci jsem adjustovala do rámu z bambusových tyčí, který jsem na výšivku připevnila pomocí bílé bavlnky.

obr. 33 Realizace *Podnos se sushi*. Foto: Dita Těšínská

Didaktická část

Svůj projekt, který se dotýká tématu diplomové práce, jsem realizovala na druhé souvislé praxi, vykonávané na pobočce uherskohradištské Základní umělecké školy ve Starém Městě. Tuto školu jsem si zvolila sama, protože se nachází v místě mého bydliště.

Čtvrtek 21. září 2017, týden před mým nástupem na praxi, se zapsal tučným písmem do historie výtvarného oboru této pobočky. Děti i vyučující se totiž po letech zbavili pocitu „sardinek“. Už se nemačkají v nevyhovujících starých prostorech, ale poprvé si užívali odpovídajícího výtvarného zázemí v nově postavené budově „zušky“. *„Je to prostě paráda, rozdíl je obrovský. Šest let jsme žili v černé díře, abychom teď vylezli na denní světlo,“* komentovala změnu vyučující výtvarného oboru. Ve staré budově děti postrádali prostor a světlo, což je základ výtvarna.¹⁴³ Nová učebna je prostorná a prosvětlená místnost s novým nábytkem i kuchyňkou. Je vybavená stoly, stojany, skříněmi a policemi s papíry, a výtvarnými potřebami jako jsou fixy, pastelky, tužky, tuše, temperové barvy, vodové barvy, nově akvarelové barvy, štětce, nůžky, lepidla atd. Vedle v malé místnosti měla být v nejbližší době i pec na keramické výrobky.

Měla jsem několik nápadů, jak by se projekt mohl dotýkat ruční výšivky, či tématu asijské kuchyně. Všechny nápady však představovaly problém pro žáky základního uměleckého vzdělávání, témata byla náročná na techniku i čas. Musela jsem tedy zaimprovizovat. Chtěla jsem, abychom v projektu pracovali alespoň s textilními materiály, které bychom kombinovali s malbou, či kresbou, nebo navrhli šablony pro ruční výšivku. Protože byl podzim v „plném proudu“, inspirovala jsem se plody Jeřába ptačího a vybrala jsem jednotné téma, které jsem nazvala *„Jeřabina – královna podzimu“*. K tématu jsem vymyslela několik variací. Po konzultaci s vedoucí výtvarného oboru, jsem vybrala sedm částí projektu, které se realizovaly v osmi vyučovacích blocích.

---

¹⁴³ Čech, Petr. Dobrý den s kurýrem. www.idobryden.cz. [Online] 28. 9 2017. [Citace: 4. 11 2017.] <http://www.idobryden.cz/zpravy/vytvarnici-vylezli-z-cerne-diry-na-denni-svetlo/527365b2-9f6b-11e7-ba7b-005056ab0011/>.

VÝSTUP 1. Textilní koláž jeřabin

Skupina: V., VI. ročník

Počet žáků: 7 (7 holek)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, karton o velikosti 30x30 cm, temperové barvy, štětce, kelímky s vodou, textilní materiál, nůžky, lepidlo.

Cílem bylo vytvořit textilní koláž inspirovanou jeřabinou. Na úvod jsem žákyním vysvětlila pojem textilní koláž a seznámila je s prací Kornélie Němečkové, Boženy Augustýnové a Venduly Chalánkové. Základem byly větvičky malované temperou, v lomených odstínech zelené. Žákyně pak, podle své fantazie, dotvořily koláž z různých druhů látek, krajek, záclon a vln.

obr. 34 Textilní koláže jeřabin. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 2. Malba jeřabiny

Skupina: V., VI. ročník

Počet žáků: 11 (8 holek, 3 kluci)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, bílý papír formátu A3, náplň do tavné pistole, temperové barvy, vodové barvy, černá tuš, štětce, kelímky s vodou.

Cílem bylo vytvořit malbu jeřabiny pomocí otiskování. V tomto výstupu jsme se inspirovali opět jeřabinou. Na lavice jsem před každého žáka položila větev jeřabiny. Plody jsme na papír nanášeli pomocí otiskování. Jako tiskátko jsem zvolila náplň do tavné pistole. Použili jsme temperové barvy v oranžových a červených tónech. Větvičky jsme domalovali černou tuší a pozadí tlumenými barvami, aby jeřabina více vynikla. Tato jednoduchá technika žáky velmi bavila a vznikla tak spousta krásných prací.

obr. 35 Malby jeřabiny. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 3. Malba jeřabiny

Skupina: III. ročník

Počet žáků: 8 (7 holek, 1 kluk)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, bílý papír formátu A3, náplň do tavné pistole, temperové barvy, vodové barvy, černá tuš, štětce, kelímky s vodou.

Cílem bylo vytvořit malbu jeřabiny pomocí otiskování. Malbu jeřabiny, kterou jsme dělali ve stejný den se staršími žáky, jsem si chtěla zkusit i s těmi menšími. Byla jsem zvědavá, jakým stylem ji mladší žáci pojmu. Téma bylo tedy zadané stejné, jen s tím rozdílem, že budou práce pouze na bílém pozadí, s ohledem na věk a zkušenosti žáků. Na lavicích jsme měli větvičky jeřabiny. Plody jsme na papír nanášeli pomocí náplně do tavné pistole. Použili jsme temperové barvy v oranžových a červených tónech. Větvičky jsme domalovali černou tuší a lístky vodovými barvami.

obr. 36 Malba Jeřabiny. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 4. Ilustrace k básni

Skupina: V. ročník

Počet žáků: 10 (7 holek, 3 kluci)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, barevný papír formátu A2, akvarelové pastelky, akvarelové barvy, štětce, kartáček, kelímky s vodou.

Cílem bylo namalovat ilustraci k vymyšlené básni o jeřabině. Ve svém čtvrtém výstupu jsem se inspirovala rezavou barevností papíru, který mi byl k dispozici. Báseň jsme s žáky vymysleli na začátku vyučovacího bloku. Navrhla jsem pouze úvodní větu: „*Básník ze svého okna spatřil krásnou jeřabinu, ozářenou světlem*“. Žáci se poté měli vžít do role ilustrátorů. Nejprve jsme se pokusili o studijní kresbu větvíček a listů akvarelovou pastelkou, v odstínu hnědé. Plody jeřabin jsme malovali akvarelovou barvou v červených a oranžových tónech. Kartáčkem jsme stříkali kapky bílou akvarelovou barvu, což znázorňovalo světlo.

obr. 37 Ilustrace k básni. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 5. Jeřabinový ptáček

Skupina: VI., VII. ročník

Počet žáků: 10 (10 holek)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, předem připravený podklad formátu A2, tapety s různými povrchy, náplň do tavné pistole, temperové barvy, štětce, kelímky s vodou, textilní materiál, nůžky.

Cílem bylo vytvořit něžný obraz s ptáčkem, v pastelových barvách. Podklad jsem předem doma vytvořila „foukanou technikou“, kdy jsem za pomoci PET láhve a plátýnka foukala na papír barvu smíchanou s prostředkem na nádobí a vodou. V hodině si pak žákyně vybraly podklad a vytvořily si paletu pastelových barev. Namalovaly větvičky s lístky, plody jeřabin vytvořily bílou krajkou nebo otiskováním náplně do tavné pistole. Mezitím jsem na stůl nachystala papíry a kousky tapet s různými povrchy, ze kterých se pak tvořili ptáčci. Ti se poté nalepili na papír.

obr. 38 Jeřabinový ptáček. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 6. Inspirace abstraktním uměním

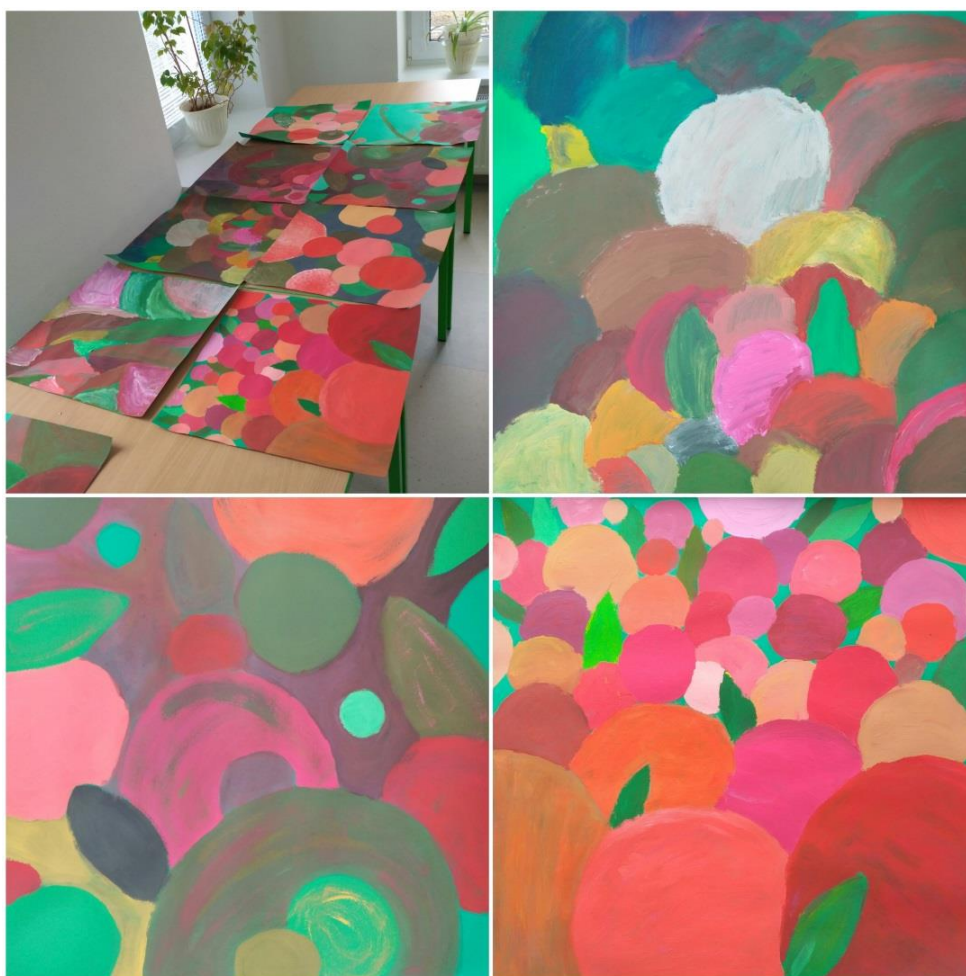
Skupina: VII., VIII. ročník

Počet žáků: 9 (7 holek, 2 kluci)

Časová dotace: 1 vyučovací blok (135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, zelený papír o velikosti 40x40 cm, temperové barvy, štětce, kelímky s vodou.

Cílem bylo namalovat abstraktní obraz inspirovaný jeřabinou. Ve svém šestém výstupu jsem žákům vysvětlila pojem abstraktní umění a ukázala jim stěžejní díla umělců. Chtěla jsem, aby s jeřabinou pracovali jako s inspirací pro jejich abstraktní dílo. Měla jsem k dispozici papír zelené barvy, který vytvořil kontrast k lomeným červeným odstínům temperové barvy.

obr. 39 Inspirace abstraktním uměním. Foto: Dita Těšínská

VÝSTUP 7., 8. Návrh na potisk látky a návrh na šablonu k ruční výšivce

Skupina: V., VI., VII. ročník

Počet žáků: 9 (7 holek, 2 kluci)

Časová dotace: 2 vyučovací bloky (2x 135 minut)

Materiál: větvička jeřabiny, karton o velikosti 60x28 cm, pastelky, tužky, temperové barvy, štětce, kelímky s vodou.

Cílem bylo vytvořit návrh na potisk látky a návrh na šablonu k ruční výšivce, inspirované jeřabinou. Můj poslední výstup jsem měla možnost, kvůli náročnosti, rozdělit do dvou vyučovacích bloků. Na úvod jsem žákům vysvětlila pojmy ruční výšivky a ukázala jim stránku www.roostery.com, která se zabývá navrhováním textilií. Poté jsme si papír pomyslně rozdělili napůl. Na jedné půlce byl pomocí tužky a pastelek, nakreslen návrh na šablonu k ruční výšivce. Zde jsme využili opakování vzoru. Na druhé půlce pak vznikl abstraktní návrh na potisk látky, kdy se temperovou barvou zakreslila celá plocha.

obr. 40 Návrh na potisk látky a návrh na šablonu k ruční výšivce. Foto: Dita Těšínská

Sebereflexe projektu

Můj dojem z realizace projektu, konaného na druhé souvislé pedagogické praxi, je velmi pozitivní.

Byla jsem opravdu nadšená z toho, co jsme s žáky díky projektu vytvořili. Tyto práce měly úspěch u rodičů, u vedoucí výtvarného oboru, ale hlavně u samotných žáků, což pro mne bylo nejdůležitější. Práce byly později vystavovány na výstavě v *Optikcentru* v Uherském Hradišti. Tou dobou jsem byla na svém Erasmus pobytu, takže jsem se bohužel nemohla výstavy zúčastnit.

Nová učebna výtvarné výchovy je pro žáky i učitele obrovským přínosem. Místnost je prostorná a plná světla, které každý výtvarník potřebuje. Jelikož se ale učebna otevřela chvilku před mou praxí, měla jsem omezené možnosti, co se týkalo materiálů a vybavení. Nemohla jsem si se staršími žáky vyzkoušet malbu u stojanů, protože zde ještě nebyly přeneseny. Obor výtvarné výchovy má také bohužel dost omezené finanční prostředky, takže jsme s dětmi malovali například na kartony z krabic od pizzy. To jsem musela zohlednit při tvorbě projektu.

Mé zkušenosti s výukou výtvarné výchovy, jsou zatím v začátcích. Věřím, že s přibývajícím praxí dokážu vymyslet spoustu dalších skvělých projektů.

Závěr

Tvorba mé závěrečné diplomové práce mi přinesla spoustu nového. Dlouho jsem hledala prostředek mého výtvarného vyjádření. Tím se momentálně stala právě výšivka. Začala jsem na výšivku nahlížet úplně „jinými očima“, než jak ji znám z dětství, z časopisů o vyšívání, z galanterií, či šablon z internetu.

V úvodu textové části jsem si ujasnila, jak to je s asijskými potravinovými kulturami a jaké jsou mezi nimi rozdíly. Při fotografování mého japonského jídla, spížírny, čajového obřadu, či stolování, jsem se velmi bavila, a jsem ráda, že jsem si pro svou práci zvolila své fotografie, než fotografie z internetu, či obrázky z knih.

Při svém „výzkumu“ o výšivce jsem zjistila, jak dlouhá a krásná cesta ji provázela od jejích začátků, jednak v měšťanském, církevním, či lidovém prostředí, až do současné moderní podoby.

Praktická část mé závěrečné práce mne, od počáteční myšlenky až po konec samotné realizace, velmi bavila. Vytvořila jsem soubor pěti prací, ve kterých jsem si vyzkoušela spoustu nových vyšívacích stehů a technik, které jsem dříve nepoužívala. Vyšívání jsem brala jako relaxaci, někdy jsem u vyšívání poslouchala hudbu, nebo jsem si pustila svůj oblíbený film či seriál, a někdy jsem jen vnímala uklidňující zvuk bavlnky, která se protahuje plátnem. Nyní mám obrovskou spoustu nápadů, jak bych chtěla s výšivkou dále naložit a už se nemůžu dočkat, až si s vyšívacím kroužkem zase sednu do křesla doma, nebo třeba v japonské čajovně.

Seznam použitých zdrojů

1. *Apetit veggie!* 2/2016, Praha : BURDA Praha, s.r.o., 2016, Všechny chutě Asie
2. **Sano, Makiko.** *Suši dieta.* Praha : Euromedia, 2014. ISBN 978-80-249-2293-5.
3. www.blogapetit.cz. *BLOG APETIT.* [Online] [Citace: 10. 3 2019.] <https://www.blogapetit.cz/asijska-kuchyne-a-kultura/>.
4. Tajemná Asie. www.tajemnaasie.cz. [Online] 11. 12 2018. [Citace: 16. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/jidelnicek-japonce/>.
5. **Doan, Viet Anh.** *Vietnamská kuchyně.* Praha : Euromedia Group, a.s. -Ikar, 2016. ISBN 978-80-249-3279-8.
6. Tajemná asie. www.tajemnaasie.cz. [Online] 23. 10 2018. [Citace: 17. 3 2019.] <https://tajemnaasie.cz/30-zajimavosti-o-japonsku-a-jeho-obyvatelich-ktere-byste-meli-znat/>.
7. chefshop. www.chefshop.cz. [Online] [Citace: 14. 3 2019.] <https://www.chefshop.cz/blog/prinese-asijska-kultura-nove-zvyky-ve-stolovani/>.
8. **Procházková, Simona.** *Vitalia.cz.* www.vitalia.cz. [Online] 7. 2 2013. [Citace: 4. 4 2019.] <https://www.vitalia.cz/clanky/recepty-z-morskych-ras-hodi-se-do-polivky-ale-i-misto-naplasi/>.
9. **Barbora.** *milujusushi.* www.milujusushi.cz. [Online] 8. 7 2016. [Citace: 4. 4 2019.] <https://milujusushi.cz/california-maki-sushi/>.
10. Matcha Tee. www.matchatee.cz. [Online] 10. 12 2018. [Citace: 2. 4 2019.] <https://www.matchatea.cz/japonsky-cajovy-obrad>.
11. **Commons, Creative.** *Wikipedia.* <https://cs.wikipedia.org>. [Online] 21. 11 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kimono>.
12. Tajemná Asie. www.tajemnaasie.cz. [Online] 18. 12 2018. [Citace: 1. 4 2019.] <https://tajemnaasie.cz/japonsko-kimono/>.
13. **GALERIE, KB.** *Fler MAG.* www.fler.cz. [Online] 17. 7 2014. [Citace: 23. 2 2019.] <https://www.fler.cz/magazin/malovano-niti-1-staronova-vysivka-1401>.
14. **Jánošová, Marta.** *Malované jehlou.* Praha : Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH, 1985. 24-038-85.
15. **Teršl, Stanislav.** *Abeceda textilu a odívání.* Praha : NORIS, 1994. ISBN 80-900908-7-7.
16. Vyšívání - online. www.vysivani-online.cz. [Online] [Citace: 15. 2 2019.] <https://vysivani-online.cz/>.
17. **Alena Vondrušková, Vlastimil Vondruška.** *Tradice lidové tvorby. Lidová hmotná kultura v Čechách a na Moravě.* Praha : ARTIA, 1988. 59-060-88.

18. **Barišová, Margita.** *Vyšívame na netradičných materiáloch.* [editor] Božena Mancová. [překl.] Dita Těšínská. Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1983. 74-048-83.
19. **Havlík, Vlastimil.** Muzeum Boženy Němcové. *www.muzeumbn.cz.* [Online] 2015. [Citace: 10. 2 2019.] <http://www.muzeumbn.cz/2015-poezie-kuchyne/>.
20. **Jabůrková, Mgr. Hana.** Muzeum Novojičínska. *www.muzeumnj.cz.* [Online] 3. 12 2018. [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.muzeumnj.cz/aktuality/dle-kuchyne-soudi-se-hospodyne.html>.
21. **Tvrzová, Iva.** Chatař, chalupář. *www.chatar-chalupar.cz.* [Online] [Citace: 10. 2 2019.] <https://www.chatar-chalupar.cz/vysivane-kucharky/>.
22. **Lichnerová, Alžběta.** *Vzorkovnica výšiviek.* Bratislava : PRÁCA, vydavateľstvo a nakladateľstvo ROH, 1988. 074-003-88.
23. Vyšívání - online. *www.vysivani-online.cz.* [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/francouzsky-uzlik-neboli-uzlickovy-steh/>.
24. Vyšívání - online. *www.vysivani-online.cz.* [Online] [Citace: 17. 3 2019.] <https://vysivani-online.cz/uzlickovy-steh-jak-vysivat-a-pouziti/>.
25. Ipnot. *www.ipnot.info.* [Online] 2015 - 2019. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <http://www.ipnot.info/about.html>.
26. **Sierzputowski, Kate.** Colossal. *www.thisiscolossal.com.* [Online] 9. 1 2019. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2019/01/miniature-embroideries-by-ipnot/>.
27. **Taggart, Ema.** My Modern Met. *www.mymodernmet.com.* [Online] 28. 2 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://mymodernmet.com/embroidery-designs-landscape-art-vera-shimunia/>.
28. **Staugaitis, Laura.** Colossal. *www.thisiscolossal.com.* [Online] 7. 9 2018. [Citace: 26. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.thisiscolossal.com/2018/09/embroideries-by-vera-shimunia/>.
29. **Benning, Sarah K.** Sarah K. Benning. *www.sarahkbenning.com.* [Online] 2016. [Citace: 27. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://sarahkbenning.com/about>.
30. Emilie Ferris. *www.emilie-ferris.co.uk.* [Online] [Citace: 27. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.emillie-ferris.co.uk/myembroiderystory>.
31. Little Herb Bouquet. *www.littleherbbouquet.com.* [Online] [Citace: 28. 1 2019.] překladatel Dita Těšínská. <http://www.littleherbbouquet.com/about>.
32. Tee Tee Hee Hee. <https://www.teeteheehee.com/>. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.teeteheehee.com/about>.
33. Sarah J Perry Designs. <https://www.sarahjperrydesigns.com/>. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.sarahjperrydesigns.com/>.

34. Lauren Di Cioccio. *www.laurendicioccio.com*. [Online] 9 2014. [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.laurendicioccio.com/about/artist-statement>.

35. Open Editions. *www.open-editions.com*. [Online] [Citace: 22. 3 2019.] překladatel Dita Těšínská. <https://www.open-editions.com/products/correspondence-kit>.

36. **Čech, Petr.** Dobrý den s kurýrem. *www.idobryden.cz*. [Online] 28. 9 2017. [Citace: 4. 11 2017.] <http://www.idobryden.cz/zpravy/vytvarnici-vylezli-z-cerne-diryna-denni-svetlo/527365b2-9f6b-11e7-ba7b-005056ab0011/>.

Seznam použitých obrázků

obr. 1 S mými asijskými kamarády. Foto: Dita Těšínská

obr. 2 Umamimetr. Autor: *Apetit veggie!* 2/2016, Praha : BURDA Praha, s.r.o., 2016, Všechny chutě Asie, str. 9.

obr. 3 Japonské stolování. Foto: Dita Těšínská

obr. 4 Japonská spižírna. Foto: Dita Těšínská

obr. 5 Sushi a Sashimi. Foto: Dita Těšínská

obr. 6 Japonský čajový servis. Foto: Dita Těšínská

obr. 7 V kimonu. Japonský klub Olomouc. Autor fotografie: Tereza Pašková

obr. 8 Vyšívka na ratíškovickém kroji. Autor fotografie: Štěpán Kotásek Dostupné z: <https://www.megapixel.cz/foto/174679>

obr. 9 Nástěnná kuchařka v moderním pojetí. Autor fotografie: Romana, Villa Marie Dostupné z: <http://romana75.blogspot.com/2015/10/modra-kucharka.html>

obr. 10 Vzorkovnice použitých stehů. Foto: Dita Těšínská

obr. 11 Materiály pro vyšívání. Foto: Dita Těšínská

obr. 12 Vyšívání díla umělkyně Ipnot, autor fotografií: Ipnot. Dostupné z: <https://www.instagram.com/ipnot/>

obr. 13 Vyšívání díla umělkyně Vera Shimunia, autor fotografií: Vera Shimunia. Dostupné z: <https://www.instagram.com/shimunia/>

obr. 14 Vyšívání díla umělkyně Sarah K. Benning, autor fotografií: Sarah K. Benning. Dostupné z: <https://www.instagram.com/sarahkbenning/>

obr. 15 Vyšívání díla umělkyně Emillie Ferris, autor fotografií: Emillie Ferris. Dostupné z: <https://www.instagram.com/emillieferris/>

obr. 16 Vyšívané díla umělkyně Veselka Bulkan, autor fotografií: Veselka Bulkan.
Dostupné z: <https://www.instagram.com/catchtheinspiration/>

obr. 17 Vyšívané díla umělkyně Teresa Lim, autor fotografií: Teresa Lim. Dostupné z:
<https://www.instagram.com/teeteheehee/>

obr. 18 Vyšívané díla umělkyně Sarah J Perry, autor fotografií: Sarah J Perry.
Dostupné z: <https://www.instagram.com/sarahjperrydesigns/>

obr. 19 Vyšívané díla umělce Daniel Kornrumpf, autor fotografií: Daniel Kornrumpf.
Dostupné z: <https://www.instagram.com/danielkornrumpf/>

obr. 20 Vyšívané díla umělkyně Lauren DiCioccio, autor fotografií: Lauren DiCioccio.
Dostupné z: <https://www.instagram.com/laurendicioccio/>

obr. 21 Realizace prací *Asijská kuchařka*. Foto: Dita Těšínská

obr. 22 Detail *Sushi maki*. Foto: Dita Těšínská

obr. 23 Návrh šablony v programu Pixelhobby Designer. Autor: Dita Těšínská

obr. 24 Realizace *Sushi maki*. Foto: Dita Těšínská

obr. 25 Detail Japonské misky. Foto: Dita Těšínská

obr. 26 Realizace *Japonské misky*. Foto: Dita Těšínská

obr. 27 Detail *Sushi s bambusovými hůlkami*. Foto: Dita Těšínská

obr. 28 Realizace *Sushi s bambusovými hůlkami*. Foto: Dita Těšínská

obr. 29 Detail *Miluji sushi*. Foto: Dita Těšínská

obr. 30 Průběh realizace, návrh šablony na plátně. Foto: Dita Těšínská

obr. 31 Realizace *Miluji sushi*. Foto: Dita Těšínská

obr. 32 Detail *Podnos se shusi*. Foto: Dita Těšínská

obr. 33 Realizace *Podnos se sushi*. Foto: Dita Těšínská

obr. 34 Textilní koláže jeřabin. Foto: Dita Těšínská

obr. 35 Malby jeřabiny. Foto: Dita Těšínská

obr. 36 Malba Jeřabiny. Foto: Dita Těšínská

obr. 37 Ilustrace k básni. Foto: Dita Těšínská

obr. 38 Jeřabinový ptáček. Foto: Dita Těšínská

obr. 39 Inspirace abstraktním uměním. Foto: Dita Těšínská

obr. 40 Návrh na potisk látky a návrh na šablonu k ruční výšivce. Foto: Dita Těšínská

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Dita Těšínská
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Tařána Šteiglová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Asijská kuchařka
Název v angličtině:	Asian cookbook
Anotace práce:	Textová část diplomové práce je doprovodem k praktické části. Teoretická část se zabývá Asijskou potravinovou kulturou, vyšíváním, historií výšivky, lidovou výšivkou, nástěnnými kuchařkami a současnou podobou výšivky. Praktická část dokumentuje tvorbu vyšitých obrazů, inspirovaných asijskou kuchyní a nástěnnými kuchařkami. Didaktická část obsahuje projekt, který se týká tématu diplomové práce, a který byl realizován na pedagogické praxi.
Klíčová slova:	Asijská kuchyně, japonská kuchyně, vyšívání, křížková výšivka, současná výšivka, lidová výšivka, tradice, nástěnné kuchařky.
Anotace v angličtině:	The text part of the thesis accompanies the practical part. The theoretical part deals with Asian food culture, embroidery, embroidery history, folk embroidery, wall cookbooks and the current embroidery style. The practical part documents the creation of embroidered paintings inspired by Asian cuisine and wall cookbooks. The didactic part contains a project that deals with the topic of the thesis and which was implemented in pedagogical practice.
Klíčová slova v angličtině:	Asian cuisine, Japanese cuisine, embroidery, cross embroidery, contemporary embroidery, folk embroidery, tradition, wall cookbooks.
Přílohy vázané v práci:	CD
Rozsah práce:	80
Jazyk práce:	čeřtina